

Sessiz Sakin, yerli bir kahraman mı?**Necmettin ÖZMEN¹****APA:** Özmen, N. (2019). *Sessiz Sakin, yerli bir kahraman mı?* *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (17), 93-119. DOI: 10.29000/rumelide.656635**Öz**

Türkiye’de, Türk yazarlar tarafından ortaya konan çocuk edebiyatının özgün, nitelikli ve millî unsurları işleyen karakteri ile 1980’lerin başından itibaren ortaya çıktığı Türk araştırmacılar tarafından kabul edilen bir görüştür. Bahsedilen dönemde yazılan eserler, içerik ve şekil bakımından Avrupa’daki örneklerini aratmayacak niteliktedir. Buna rağmen, bir kısmı; konusu, anlattığı eşya-sosyal çevresi, kahramanı, kahramanlarının birbiri ile ilişkisi, mekânı ve kullandığı dil ile Türk kültürü ile çelişir. Çünkü bunlar Avrupalı örneklerinin kopyası mahiyetindedir. *Hayat Yayınları* taklit olan bu örneklerin aksine *Sessiz* adlı bir kahramanın yaşadıklarını anlatan *Sessiz Sakin’in Gürültülü Maceraları* adıyla on ciltlik bir eser yayımlar. Her biri ortalama yüz yetmiş sayfa olan ve Melih Tuğtağ tarafından kaleme alınan eserlerin başında *Nerden Çıktı Bu Kitaplar Ya Hu* başlığı altında: “Neden bizim de yerli bir kahramanımız olmasın ki” denir. Yani, *Sessiz, yerli* bir kahraman ortaya koymak iddiası ile yazılır. Kitapların başında, çocukların severek okuduğu: “uçan, kaçan, süper güçleri olan kahramanlara inat her şeyiyle bizden, bizim gibi olan, bizim gibi konuşan, düşünen, yaşayan bir kahramanımız olmalıydı” denir. Yazar ve yayınevini amacı *yerli* bir kahraman ortaya koymaktır. Çünkü *yerli* olmayan onlarca çocuk kahraman Türk çocuklarının dünyasında zaten vardır. Bu çalışmada *yerli* bir karakter ortaya koymak amacı ile yazılmış olan on ciltlik *Sessiz Sakin’in Gürültülü Maceraları’nda*, bir anlamda *yerli* olmayı ifade eden millî-İslami konulara/değerlere ne kadar yer verildiği ortaya konmaya çalışılacaktır. Buradan hareketle Türkiye’de en çok satan çocuk kitapları arasında yer alan *Sessiz Sakin’in yerli* olup olmadığına dair bir kanaat ifade edilecektir.

Anahtar kelimeler: Melih Tuğtağ, çocuk edebiyatı, yerli olma, değerler.**Is silent calm a native hero?****Abstract**

In Turkey, the view that the unique, qualified and national character of children literature has been set by the Turkish writers from the early 1980s is accepted by Turkish researchers. The works written in the mentioned period have reached a quality that cannot be distinguished from the examples in Europe in terms of content and form. However the subject, the furniture - social environment, the hero, the relationship of heroes with each other, the setting and language used in some of them contradict with the Turkish culture. Because they have the nature of being copies of European examples. In contrast to these imitative examples, *Hayat Yayınları* publishes a ten-volume work called *The Noisy Adventures of Calm Silent*, which tells the story of a hero named *Silent*. Each of them is written in a hundred and seventy pages on average and Melih Tuğtağ, the author, says “Why shall we not have a native hero” under the heading; “*Alas, where have these books come from?*” That is, *Silent* is put forward with the claim to put forth a native hero. At the beginning of the books, the

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü (İstanbul, Türkiye), necmettin.ozmen@izu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6203-1940 [Makale kayıt tarihi: 09.10.2019-kabul tarihi: 20.12.2019; DOI: 10.29000/rumelide.656635]

writer says “We should have a hero who is totally like us, who is like someone among us, and who talks, thinks and lives like us in contrast to flying, fleeing heroes with superpowers” that children read with pleasure. The purpose of the author and the publisher is to put forth a native hero. Because tens of non-native heroes are already in the world of Turkish children. This study shall try to reveal how much space is given to the national-Islamic issues / values which mean to be native in a sense, in this work of ten volumes written with the purpose of introducing an *indigenous* character. From this point of view, an opinion on whether *Silent Calm*, which took its place among best selling children's books in Turkey, shall be expressed.

Keywords: Melih Tuğtağ, children literature, to be native, values.

Giriş:

Çocuk edebiyatı, çocukların okuması amacıyla yazılmış eserlerin oluşturduğu edebiyattır. Bu ölçüte göre Türk çocuk edebiyatının esas itibariyle Tanzimat’tan sonra, özellikle de Avrupa’dan yapılan çocuk klasikleri çevirileriyle başladığı söylenebilir (Kızıltan, 2014, 356). Tanzimat’tan önce Divan-Halk Edebiyatında çocuklara dönük eserlerin bulunduğunu iddia eden görüşler de mevcuttur (Bu konuda Özmen, 2014, 176’ya bakılabilir.). Divan-Halk Edebiyatı çocuğa yönelik eser bulunup bulunmaması yönüyle henüz yeterince araştırmaya konu olmamıştır. Bu sebeple birinci görüş, Tanzimat’tan sonra çocuk edebiyatının başladığı görüşü hâkimdir.

“Edebiyatımızda Tanzimat’tan önce hedef kitlenin çocuk olarak belirlendiği bir edebi yapıt bulunmamaktadır. Çocukların hedef kitle olarak saptanıp üretilen eserler Tanzimat döneminde yapılan çeviri eserlerdir” (Alp ve Kardeş, 2016, 7). Tanzimat’tan sonra yapılan çevirilerin önemi araştırmacılar tarafından sıklıkla dile getirilir. “Tanzimat döneminde çocuklara yönelik ilk edebi metinler, gerek yabancı dil öğrenerek farklı ülkelerdeki yayınları takip eden aydınların, gerekse eğitim için çeşitli Avrupa ülkelerine gönderilenlerin ülkeye dönmesiyle tercüme ağırlıklı bir görünümde” (Şimşek vd., 2014, 54). Necdet Neydim, kendisi ile yapılan bir soruşturmada: “Türkiye’de-Osmanlı’dan başlayarak- çocuk edebiyatı çeviriyle başlamış ve bugüne kadar çeviri önce merkez, sonra merkeze yakın bir yerde hep varlığını ve ağırlığını sürdürmüştür” (Canseven, 2017) der. Tanzimat’tan bugüne Batı çocuk edebiyatı eserleri -zaman zaman sayıca azalıp artarak- Türkçeye kazandırılmıştır. Yayımlanan bu çevirilerin çocuklara faydalı-zararlı olduğu ekseninde iki temel görüş vardır. Birincisi, bu çevirilerin fazlaca yapılması ve Türk çocukları tarafından okunmasını sakıncalı bulur:

“Çocukların yaşadıkları topluma özgü unsurları, çocuk edebiyatı aracılığıyla öğrenmeleri, mensubu oldukları kültürel yapıyı tanımalarında, içselleştirmelerinde ve kimlik kurgularını tamamlamalarında önemli bir yer arz eder. Toplumsal yapının onayladığı bir kimliğin kurgulanmasında çocuk edebiyatı ürünleri de aracı bir rol üstlenir... Kimlik inşasında çocuk edebiyatının önemli işlevlerinden birisi de çocukların içinde yaşadıkları vatani ve mensubu oldukları milleti benimsemelerinde yol göstericilik görevini üstlenmeleridir. Kimlik tanımlamasında bireyin aidiyetini belirleyen bu unsurların çocuk öznelerin belleğinde yer edinmesi, sözlü ya da yazılı kültürün çocuklar için yapılandırılmış türleri sayesinde gerçekleşir. Örneğin çocuk romanlarında betimlenen mekânlar, kahramanlara verilen isimler ve anlatılan konular, içinde yaşanan toplumun sosyokültürel ve sosyoekonomik yapısından izler taşır... Bu bağlamda çocuk edebiyatı çocuk belleğinde, değer yargılarının yorumlanmasına ilişkin bir bakış açısı oluşturduğu gibi, ‘milli kimliğin inşası’na katkı sağlar”

diyen Kanter (2014, 570-571) çocuk eserlerinde kültürel unsurların önemine dikkat çeker. Yabancı eserlerin çevrilmesinde karşılaşılan bir sorunu:

“Çeviri çocuk edebiyatında göz ardı edilen bir başka konu da edebi metinlerde geçen kahramanların kullandıkları dilin kültürel göndergelerden bağımsız çevrilmesidir. Genelde kişi adlarından önce ‘bay’ ya da ‘bayan’ hitap sözcüklerinin kullanımını Türk kültüründe yer almamaktadır. Oysaki çeviri metinlerinde sıkça kullanılmaktadır.”

diyerek açıklayan Kızıltan’ın (2014, 357) vurgu yaptığı şey aslında çeviri yaparken hedef kültürün dikkate alınmamasının doğurduğu sakıncadır.

“Çevirmen okuyucuyu mu kaynak dil kültürüne götürecektir yoksa kaynak dil kültürünü mü okuyucuya getirecektir? Bir başka deyişle çeviri stratejisi açısından yerleştirme mi yoksa yabancılaştırma mı yapacaktır? İkisi de yerine göre yapılabilir ancak sürekli yerleştirme yapılırsa, okuyucular yabancı kültüre hiçbir şekilde aşına olamayacaklar”

diyen Erten (2014, 354) ise iki yönlü bir sakıncadan bahseder.

“Bir toplumun kendi devamlılığı için yatırım yaptığı çocukların kültürel ve zihinsel olarak ‘dış kaynaklar’dan beslenmesinin yabancılaşmaya, yozlaşmaya yol açacağı bazen son derece ak-kara mantığı içinde ve özcü bir ‘biz’ kavramıyla dile gelebiliyor. Yerli edebiyat, daha fazla gelişse ve çevirilerin ağırlığı azalsa keşke (tabii görsel sanatlar ve diğer medya içeriklerinde de aynı şey geçerli)”

diyen Kurultay (2014, 359) bu konudaki tartışmalara bir gönderme yapar ve ardından bir ihtiyatı ifade eder: “Ama buradan hareketle başka ülke yazarlarını ve edebiyat metinlerini ‘yozlaşma tehlikesi’ olarak görmek hem tarih dışı bir bakış, hem de çocuğa güvensizliğin bir diğer ifadesi” (Kurultay, 2014, 359). Çevirmen-editör Canan Topaloğlu bir soruşturmada: “Peki dünyaya geniş çerçeveden bakan çocuğu düşündüğümüzde hangi ülkelerin çocuk kitapları Türkiye’deki çocuklar tarafından daha çok seviliyor, bunu bilebiliyor muyuz? Ya da şöyle sorayım, hangi dildeki kitaplar bize daha “uygun” oluyor?” sorusuna şöyle cevap verir:

“Türkiye ya da dünyanın herhangi bir yerindeki çocuk için asıl gıdanın yerli edebiyat olduğuna inanıyorum. Ülkemizdeki çocuklar da yerli yazarlarımızın kitaplarını çok seviyorlar. Gülten Dayıoğlu, Rifat Ilgaz, Aziz Nesin, Yalvaç Ural, Sevim Ak gibi ustaların eserlerinden aldıkları tadın, sıcaklığın çeviri kitaplardan aldıklarından farklı, belki daha sıcak olduğunu düşünüyorum” (Canseven, 2017).

Bir toplumun değerleri onun ahlak, gelenek, görenek ve kültüründen doğar ve her millet çocuklarını bu değerlere göre yetiştirmek ister. Çeviri eserler, kültürel unsurlar dikkate alınmadan yapıldığında çocuklar kültür çatışması yaşar. Bu konuda kendisine sorulan soruya Necdet Neydim çocuğun korumasız bir varlık olduğuna dikkat çekerek dozunda olmak kaydı ile çeviri sırasında bazı kültürel müdahaleleri gerekli bulur:

“Çocuk kültürel olarak savunmasız bir varlıktır. Eğer çeviri yoluyla çok güçlü bir kültürel bombardıman ile karşılaşılırsa bu durumda onun korunması gerekir ancak bu çocuğun yabancı kültürü tanıma özgürlüğünü engelleyecek duruma ulaşmamalıdır, yani çocuk fanusa alınmamalıdır” (Canseven, 2017).

Çocuk edebiyatında çeviri eserlerin faydası-zararı üzerine yapılan tartışmada ikinci görüş bunların faydalı olduğudur. Bu görüşü dile getirenlerin temel tezi çevirinin dünyayı, dünya kültürünü tanıma-öğrenme anlamında çocuklara çok faydalı olduğudur. Erten (2014, 354): “Âdeta dışarı açılan bir pencere gibi çocuk okurlar başka insanların dünyaları ile tanışırlar. Bu aslında başka kültürlerle tanışmak, onları öğrenmek ve kendi kültürü ile bunları karşılaştırmak demektir” der. Çevirmen-Yazar Filiz Özdem bir soruya: “Sonuç olarak eldeki bir çeviri kitapsa o kültürün de çocuğa aktarılması gerekir” (Canseven, 2017) der. Editör Mehmet Erkurt bir başka soruya:

“Farklı dillerden kitaplar seçip yayına hazırlamanın en güzel yanlarından biri de çocuklara henüz keşfetmedikleri koca bir dünya olduğunu hatırlatmak, onları -kurmaca da olsa- kendi

yaşadıklarından çok farklı evlerde yaşayan, bambaşka yemekler yiyen, hiç duymadıkları isimleri olan yaşlılarıyla tanıştırmak” (Canseven, 2017)

der. Çeviri mi yerli eser mi tartışmasında bir başka görüş ise bazı kayıtlara bağlı olma şartı ile seçimlerinde çocukları biraz rahat bırakmak gerektiğini savunur. Hangi yabancı çocuk kitaplarının çocuklar için uygun olduğu sorusuna Editör Mehmet Erkurt şu cevabı verir:

“Tartışılmayan millî değerler, dinî yorumlar, düşünsel ve davranışsal tabular ışığında "istenmeyen" listeleri oluşuyor. Farklı dinlerin, halkların, insanların öykülerini, onların bizden farklı olan alışkanlıklarını, yaşayışlarını ve ritüellerini öne çıkararak konu etmenin bir "özendirme" olarak algılanabildiğini hâlâ görüyoruz. Burada anlamamız gereken, yetişkinin kimi korumaya çalıştığı. Çocuğu mu, kendini mi?” (Canseven, 2017).

Hangi yabancı yayınların çocuklara uygun olduğu sorusunu Çevirmen-Editör Bahar Ulukan:

“Yetişkinler elbette çocuğun okuyacağı kitabın ona "uygun" olması konusunda sorumluluk sahibidir fakat alarına geçip filtreleri devreye sokmadan önce metnin mesajından kesinlikle emin olunmalı. Öte yandan, çocuk kitaplarında yer almaması gerektiğine inandığım iki konu var: o da dinî mesajlar ve ideolojiler... Çocuk kitaplarında evrensel, barışçıl, eşitlikçi bir dil kurma sorumluluğu, hatta zorunluluğu, ancak ortak bir anlayışla gerçekleştirilebilir” (Canseven, 2017)

biçiminde cevaplayarak meseleye başka bir boyut kazandırır. Dinî mesaj ve ideolojilerin çocuk kitaplarında olmaması gerektiğine işaret eder. Ancak, Öztürk’ün (2008) Batı çocuk klasikleri üzerinde yaptığı bir çalışma Batı klasiklerinde Hristiyanlığa ait birçok değer işlendiğini gösterir.

Tanzimat’tan bugüne kadar Türk çocuk edebiyatında çeviri eserler, çeviri eserlerin faydası-zararı, ne yoğunlukta olacağı-olması gerektiğinin yanında bir başka önemli tartışma daha vardır. Bu tartışmanın konusu Türk yazarlar tarafından ortaya konan ve Avrupa’daki örnekleri ile boy ölçüşebilecek telif eserlerin ne zaman ortaya çıktığıdır. Ağırlıklı görüş 1980’lere kadar telif Türk çocuk edebiyatı eserlerinin hem içerik hem de biçim olarak Avrupa-Amerika’daki örneklerinin çok gerisinde olduğudur. Yener (2014, 351) Türk edebiyatında nitelikli çocuk eserlerinin ne kadar geciktiğini anlatırken: “Otoriter ve eğitici-öğretici kitap geleneği, ancak 1980’li yılların başında çağdaş yaklaşımlara kapılarını açtı”, Ural (2014, 537) ise başlangıçla ilgili tam bir tarih zikretmeden “Son yıllarda ülkemizdeki çocuk ve gençlik yayınları alanı pek hareketli” der. Bunu 2014’te söylediğine göre çok çok geri gitmek zordur. Kaya (2014, 346): “Öncelikle çocuk gerçekliğini yansıtan çocuğa yönelik hem özgün hem evrensel bakışı barındıran kaliteli ve özgün çocuk kitaplar yazılmalı ve yayımlanmalıdır. Son 10 yılda çocuk edebiyatı yazarlarımız bu ihtiyacı karşılamaya başlamıştır” diyerek 2000’li yılların başını işaret eder. Erdoğan (2014, 139-141) kendisi ile yapılan bir röportajda: “Son otuz yıldır çocuk edebiyatı alanında çok şey değişti ve gelişti... 1980 sonrası dönemde çocuk gerçekliğini kavramış yazar ve çizerlerin açtığı yolun genişleyerek uzaması gerekiyor” der.

Dünyanın değişik yerlerinde yaşayan insanların yaşam biçimlerini, kültürünü öğrenmek tabii ki gerekli ve önemlidir. Ancak sürekli çeviri kitap yayımlamak ve çocukları bunlar ile beslemek hedef dil konuşurları için bazı sakıncalar barındırır. Yukarıda ifade edildiği gibi çeviri eserlerle yetişen çocuklar kendi kültürlerini öğrenemez, özümseyemez veya başka kültürlerle öykünerek büyür. Bu sebeple yerli kültürü işleyen, yerli yazarların kaleminden çıkacak eserlerin yazımı, çoğalmasında teşvik edilmelidir.

Melih Tuğtağ son dönemde en çok okunan Türk çocuk edebiyatı yazarlarından biridir. Onun *Sessiz Sakin’in Gürültülü Maceraları* üst başlığını taşıyan ve 10 ciltten oluşan eseri Türkiye’de çok sayıda baskı yapmış ve on binlerce satmıştır. Bu seri, iddialı bir gerekçe ile kaleme alınmıştır. Serinin tüm ciltlerinin başına konan *Nerden Çıktı Bu Kitaplar Ya Hu* başlığı altında: “Neden bizim de yerli bir kahramanımız

olmasın ki...” “ uçan, kaçan süper güçleri olan kahramanlara inat her şeyiyle bizden, bizim gibi olan, bizim gibi konuşan, düşünen, yaşayan bir kahramanımız olmalıydı” denir. Yazar-yayınevinin amacı *yerli* bir kahraman ortaya koymaktır. Çünkü *yerli* olmayan, çeviri kitaplar veya diğer yollarla Türk kültüründe kendine yer edinmiş onlarca çocuk kahraman zaten vardır.

Bir milleti yerli yapan iki temel unsur vardır. Bunlardan biri hayatı bütünüyle kuşatan din diğeri ise o milletin asli unsurlarını gösteren kültürdür. Dinî, kültürün bir unsuru olarak veya dinî, kültürün de üzerinde ve onu şekillendiren üst bir çerçeve olarak gösteren görüşler vardır. Dinî ve kültürel unsurları birbirinden ayırmak, ayrı kategorilere ayırmak çok zordur. Çünkü *hayırlı olsun* diyen biri, hem kültürel hem de dinî bir şey yapmış olur. *Hayırlı olmak* dinî bir kavramdır, ama onu birine söylemek *kültürel*dir. Bu zorluğa rağmen *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları*'ndaki yerli unsurlar incelenirken dinî ve kültürel unsurlar olmak üzere ikiye ayrılacak ve bahse konu edilen kavramlar/şeyler ağırlıklı olarak hangi kategoriye alınabiliyorsa sadece oraya alınacak ve diğer tasnife konu edilmeyecektir. Şunu da ifade etmek gerekir: Aslında *yerli* olmak iddiası ile yazılan bir kitapta hemen hemen her cümlede yerli bir unsur bulunabilir. Mesela *tahtaya çıkmak* (C. 2, s. 87-96), *performans ödevi yapmak* (C. 3 s. 145) *muhtar* (C. 3 s. 146), *ikametgâh almak için muhtarlığa gitmek* (C. 8, s. 114), *konum olarak metrobüse yakın olmak* (C. 8 s. 26) Türk kültür dairesine ait özelliklerdir. Ancak metnin derin anlamına girilecek ve orada kültürel unsurlar aranacak olsa belki her bir metin kadar da dinî ve kültürel unsurlar tespit etmek gerekebilir. Bu sebeple bu çalışmada öne çıkan, bir anlamda metnin yüzey anlamında hemen görülebilen dinî/kültürel unsurlar tespit edilmiştir.

Çocuk kitaplarındaki çizimler de önemlidir. Çocuğun kitapta göreceği bir cami, hamam, Türk mimari özelliklerini yansıtan ev, okul, Türk örfünü gösteren kıyafet de o eserin kendi kültürüne verdiği değer ve onu yansıtmadaki durumunu gösterir. Bu çalışmada, çizimlerde yer alan dinî kültürel unsurlara (başka bir yazının konusu olabilecek kadar geniş olan) yer verilmemiştir.

Aşağıdaki tahlilde, on ciltlik bir seride Sessiz'in yaşadığı çok çeşitli olaylardan bahsedileceği için, meselenin anlaşılmasına katkı yapması amacıyla kitapların özeti verilecektir.

I. Kitap özetleri:

1.1. *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* serisinin 1. kitabı **aaa bu da kim** adını taşır. Bu eserde Sessiz'in arkadaşı Taşkın, Sessiz'in evinin mahalledeki konumu, mahallelerindeki berber-onun etrafındaki hikâyeler, mahalle bakkalı-onun çocuklarla ilişkileri-çocuklara dair sevgisi, Sessiz'in hikâye yazmayı hobi haline getirmesi ve yazdığı hikâyeler (Elinde Telefonla Koşan Abla Nereye Koşuyor, Oturmada Bir Marka: Oturan Boğa, Köşeyi Dönen Adam), Sessiz'in okulu ve okula dair düşünceleri, Sessiz'in öğretmeni Melek ve onun hakkındaki düşünceleri, sınıflarında yaşananlar, Sessiz'in okulda yapılan doğum günü kutlaması, babası ile balığa çıkışları, aile fertlerinin nelerle meşgul olduğu ve ailenin geçmişi, babasının kaybolan tesbihinin peşinden nasıl iz sürdüğü konu edilir.

1.2. Serinin ikinci kitabı **dikkat icat çıkabilir** adını taşır. Bu eserde Sakin'in işlerini kolaylaştırmak için bulmaya çalıştığı yeni icatlar, icat ederken karşılaştığı tuhaflıklar, icat fikri geliştirme ve icat etmedeki başarısı anlatılır. Bu icatların çoğu Sessiz'in kendi hayatını kolaylaştırmak için bulmaya çalıştığı şeylerdir.

1.3. Serinin üçüncü kitabı **acayip bir gazete** adını taşır. Bu eserde, Sessiz'in okulu açılmıştır. Okulların açılmasından sonra Sessiz her bir öğrencinin bir öğrenci kulübüne üye olması gerektiğini

öğrenir. O hangi kulübü seçeceğine karar veremez. Müzik kulübü, gezi kulübü, satranç kulübü vb. kulüpleri arasında tereddütte kalır. Her biri ile ilgili endişeleri vardır. Kendi tabiatına en uygun olan kütüphanecilik kulübüne üye olmak ister. Fakat orada kontenjan dolmuştur. Sonunda, öğretmeni Melek, Sessiz'e, bir kulüpte yer almasına gerek olmadığını, isterse okul gazetesinde görev alabileceğini söyler. Başlangıçta Sessiz buna sevinir. Çünkü bu işi de severek yapacaktır. Fakat okul gazetesine okulla ilgili haberler bulmak, gazetenin her bir sayfasını doldurmak onu bir hayli yorar. Çünkü bu işte de büyük oranda yalnız çalışır. Okul gazetesine haber bulma çabaları kitabın esas konusudur.

1.4. Serinin dördüncü kitabı **kim bu yeni çocuk** adını taşır. Bu eserde Sessiz'in sınıfına yeni gelecek olan Cafer adlı çocukla ilgili ilk duyumları, onun acayip biri olduğunu öğrenmesi, onun değişik özelliklerine dair söylentiler, Cafer'i tanınması, onunla arkadaşlığı, birlikte yaşadıkları, duygularındaki değişim ve Cafer'in anne ve babası arasındaki geçimsizlikten dolayı tuhaf davranışları olduğunu öğrenmesi ile biter.

1.5. Serinin beşinci kitabı **hazineyi kim sakladı?** adını taşır. Bu ciltte, Sessiz'e Cevizlikte Kuş Cenneti'nde rastladığı Aynalı Baba tarafından bir hazine haritası verilir. Sessiz, hazine haritasının işaret ettiği Minyatür Park'a (Miniatürk) gider. Parkta Türkiye'deki tarihi eserlerin mini örnekleri bulunur. Sessiz, kendini hazineye götürecek olan beş eserin yanında bulunan notları (o eserlerin hikayeleri) sırası ile bulur, okur ve bir sonrakini bulmaya yönelir. En sonunda Süleymaniye Camisi yanında gerçek hazinenin Türkiye'nin kendisi ve Türkiye'deki eserler olduğunu öğrenir.

1.6. Serinin altıncı kitabı **bu nasıl süper kahraman** adını taşır. Sessiz, süper kahramanları çok sever. Hatta süper kahraman hikayeleri yazmayı dener. Kaşıkhadam ve Mama Kaşığı'nın Gürültülü Maceraları başlıklı hikayesi ile Süperkahraman Hikaye Yarışması'nda birinci olur ve ödül olarak arkadaşları Taşkın ve Cafer'le birlikte Hollywood'a süperkahramanlarla tanışmaya gider. Büyük hayallerle gittiği Hollywood stüdyolarında süperkahraman zannettiği Çoksüpermen (süperman), Örumcekli Adam (Örumcek Adam), UFO filmleri, Ela Dev Adam (Yeşil Dev Adam), Yarasaadam (Yarasa Adam), Demiradam (Demir Adam), Koşanadam (Koşan Adam) gibi kahramanların stüdyolarda bilgisayar teknikleri ile meydana getirildiğini ve bir anlamda insanların kandırıldığını fark eder. Sonunda gerçek süper kahramanların başa çıktığı meseleler ve yaptığı iyiliklerle annesi, babaannesi, Bakkal Gazi, Yastıkadam gibi kendi hayatında yer alan ve gerçek iyilikler yapan kişiler olduğunu farkına varır.

1.7. Serinin yedinci kitabı **bir köy var uzakta** adını taşır. Bu eserde Sessiz, okulun kapanmasından bir-iki hafta sonra yaz tatilini geçirmek için kendi köyüne gider. Tüm arkadaşları tatil köylerinde deniz-kum-güneşle tatil yaparken o anneannesinin tezek kokan köyündedir. Evlerinde İnternet yoktur, telefon doğru dürüst çekmez, tablet bozuktur. Bilgisayarını da İstanbul'da bırakmıştır. Köyde İnternete girmenin tek yolu muhtarın bilgisayarını kullanmaktır. Köyünde insanların birbirine lakap takması, tezek, tarlada imece usulü ile çalışmak, inekler, eşekler, koyunlar genel manada köy hayatı, köylüler ve onların davranış inanış biçimleri gibi yeni bazı şeylerle karşılaşır. Köyde herkesin yanına gitmeye korktuğu Kırk Akıllı Kuyusu'nun sırrını çözer. Sessiz kendi köyünde iken bir tatil köyünde bulunan ve oranın güzelliklerini anlatarak Sessiz'i kışkırtmaya çalışan bu mesajlarını da mail yoluyla Sessiz'e ulaştıran Taşkın'ı kendi köyüne davet eder. Taşkın, Sessiz'in köyüne gelince önce rahatsız olur, bir an önce gitmek ister. Ama bazı tecrübelerinden sonra o da bir tatil köyünde tatil yapmaktansa kendi köyünde tatil yapmanın, büyüklerinin yanında olmanın daha güzel olduğuna karar verir.

1.8. Serinin sekizinci kitabı **evvah böcekler istilada!** adını taşır. Bu eserde, uyanık bir müteahhit olan Hayli Paşaoğlu, Sessiz'in mahallesindeki binaları yıkarak yerine daha büyük ve çok katlı binalar

(site) yapmak ister. Sessiz'in komşuları binalarını Paşaoğlu'na satmaz. Paşaoğlu'nun şirketi insanları evlerinden zorla uzaklaştırmak için bir yöntem bulur. Mahalleye mutasyona uğrattıkları, radyasyonlu böcekleri salarlar. Böylece herkes böcekler temizleninceye kadar, komşu mahalledeki insanların evinde yaşamaya başlar. Sessiz ve arkadaşları bu mesele ile ilgili birçok sıkıntı ile karşılaşır, onlarla mücadele eder. Mutasyona uğrayan böcekler bardaktan boşalırcasına yağın bir yağmurla tekrar eski, normal hallerine kavuşur. Gönülsüz olarak işgal ettikleri mahalleyi terk ederek asli mekânlarına döner. Böylece Sessiz ve mahallelileri tekrar evlerine döner eski mutlu günlerini yaşamaya başlar.

1.9. Serinin dokuzuncu kitabı **ben bu oyunu bozarım** adını taşır. Bu eserde, dijital oyunlara aşırı kapılan Sessiz ve arkadaşlarının yaşadığı maceralar anlatılır. Onlar, bir anda tablet oyunlarının dijital dünyasına geçer, orada çok olumsuz olaylarla karşılaşır. Bir şekilde tekrar gerçek dünyaya dönerler. Etraflarındaki her şeyin kıymetinin farkına varıp çok mutlu olurlar. Sessiz, dijital oyunlar yerine, gerçek dünyada arkadaşlarla hep beraber oynanan oyunlar oynamayı teklif eder.

1.10. Serinin onuncu kitabı **bu ne biçim ajanda** adını taşır. Sessiz, yılın on iki ayına göre taksim edilmiş bir ajanda tutar. Bu ajandada, her ay Kutu adlı bir çocuğun hikayesini kaldığı yerden devam edecek şekilde anlatır. Bu çocuk ailesi ve arkadaşlarına küstüğü için bir markette gizlice yaşar. Sessiz, Kutu adlı bu çocuğun sırlarını çözerek onu ailesi ve arkadaşları ile tekrar bir araya getirir. Ajandadaki her bir ayda anlatılanların standart başlıklar vardır. Bunlar, o ay için GİF (Gizli iyilik Faaliyeti) olarak neler yapılabileceği, ayın icadı, ayın hayvanı, belirsiz gün ve haftalardır. Bu başlıkların altı, Sessiz'in hayata dair değişik dikkatleri ile dolar. Sessiz, ajandada okuyucuların yazı yazacağı, çizimler yapabileceği boş bölümler de bırakır. Okuyucuların bu bölümleri doldurarak kendisine e-posta yolu ile göndermesini ister.

II. Dinî (İslami) değerler/kavramlar:

1. Allah: *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları*'nda Allah birçok sıfatı ile yer alır.

1.1. Hikmet sahibidir: Sessiz, balıkların suda nasıl yaşayabildiklerini düşünür. Çünkü Sessiz biraz fazla su içse midesinden guluk guluk sesi gelir. Sessiz çok fazla su içen balıkların midesinden de guluk guluk sesi geliyor mu diye merak eder. Amcasının evinde bulunan akvaryuma kulağını dayar. Fakat herhangi bir ses duymaz. Bunun üzerine: "Allah'ın hikmeti işte" (C. 1, s. 112) der. İstanbul'da bulunan Kızkulesi kendi hikâyesini kendi ağzından anlatırken şunları söyler:

"Bugüne kadar üzerimde yaşayan bazı insanlar beni yararlı kullandılar, sayelerinde çok mutlu oldum. Fakat bazıları ise beni kötü amaçları için kullandılar. İşte o zamanlarda, deniz yükselse de içinde kaybolsam diye düşündüğüm bile olmuştu. Tabii bu düşüncem beni isyana itmedi hiç, sadece üzülüm. Çünkü ben biliyordum ki; Allah beni bu işle görevlendirdiyse, bunlarda da bir hayır vardı. Bunları yaşamam gerekiyormuş demek ki" (C. 5, s. 90).

1.2. Dilediği gibi yaratır: Sessiz'in komşu mahallesinde Koca Bora adlı çok iri ve herkesin çekindiği, korktuğu bir çocuk yaşar. İlk karşılaştığında Sessiz de Koca Bora'dan çekinir. Çocuk hakikaten çok iridir. Koca Bora Sessiz'e şunları söyler: "Kimse benimle oynamıyor ki. Herkes benden korkup kaçıyor. Çok iriymişim. Ben mi iri olmak istedim? Allah beni böyle yaratmış" (C. 1, s. 156). Koca Bora'nın bu sözleri üzerine Sessiz, Allah'ın bazı şeyleri veya kişileri farklı yaratabileceğini düşünür ve Koca Bora ile ilgili fikri değişir.

1.3. İnsana düşünme imkânı verir: Sessiz, hareket etmeyi çok sevmez. Bu sebeple kendi ruhuna en uygun işin oturarak yapılan ve insanı hiç yormayan bir iş olan icat yapmak olduğunu düşünür. Şöyle der: “En nihayetinde beyin Allah vergisi, değil mi?” (C. 2, s. 59).

1.4. Hayvanlara içgüdü verir: Sessiz ve arkadaşları okullarının bodrumunda canavar olduğunu düşünür ve günlerce onu ararlar. En sonunda okul müdürü işe müdahil olur. Çocukların canavar zannettiği şeyin kedi ve yavruları olduğu anlaşılır. Sessiz şöyle der:

“Anneleri, yavrularına yumuşak bir yuva hazırlamak için eşyalarımızı ödünç alıyormuş. Bizim çılgık ya da inleme zannettiklerimiz ise yeni doğmuş kediciklerin miyavlamalarıymış. Kantiniyse karınlarını doyurmak için dağıtmışlar. Tabii onları bu yaptıklarından dolayı yargılayamazdık. Çünkü hayvanlar, Allah’ın onlara verdiği içgüdüleriyle hareket ederler” (C. 3, s. 170).

1.5. Evreni mükemmel yaratmıştır: Sessiz’e göre evrende müthiş bir düzen var. Yılanları öldürürseniz fareler artar: “Yani anlayacağınız Allah evrende öyle şahane bir düzen yaratmış ki bize düşen tek şey ona müdahale etmemek”, “Biz hiçbir şey yapmazsak evrende düzen bozulmuyor” (C. 4, s. 76). Sessiz köyde baharın (yazın) gelmesi ile koyunların kırıldığını, böylece onların rahatladığını, insanların o fazlalıkları kullanıp ısındıklarını, bu sayede doğada hiçbir şeyin boşa gitmediğini söyler: “Allah sistemi ne güzel yaratmış ya hu... Her şey birbirine bağlı. Her şey başka bir şeyi tamamlıyor. Müthiş” der (C. 7, s. 128).

1.6. Çeşit çeşit hayvanlar yaratır: Sessiz, Cevizdek Kuş Cenneti’nde iken şöyle düşünür: “Kuş Cenneti’nde yüzlerce kuş çeşidinden binlerce kuş vardı. Allah ne güzel çeşit çeşit kuşlar yaratmış” (C. 5, s. 18). Sessiz, Kırk Akıllı Kuyusu’nun sırrını çözmek için kuyuya doğru gider. Bu sırada bir tavşan görür. Şöyle der: “Allah bu tavşanları ne güzel yaratmış ya hu... İnsan sadece görünce bile mutlu oluyor” (C. 7, s. 158).

1.7. İnsanın niyetini bilir: Sessiz, yalan söylediğinin çoğu zaman anlaşılmasına rağmen insanlara güvenmek gerektiğini söyler. Ardından şöyle der: “Başımıza bir şey gelecekse de insanları sevdiğimiz, onlara güvendiğimiz için gelsin. Bence sorun değil. Nihayetinde Allah, gidiş yolumuzdan da puan verir bize” (C. 6, s. 105). Sessiz, anneannesinin köyünde yaşayan Serhat adlı çocuğu çok sever. Ama, köye yeni geldiğinde yaptığı bir şaka dolayısıyla ona biraz dargındır. İçinden şunu söyler: “Allah biliyor ya, ilk gördüğüm günden bu yana Serhat’a kanım ısınmıştı” (C. 7, s. 42).

1.8. Çalışana verir: Sessiz sınavlarına gerektiği kadar çalışmaz. Sonuçta kötü not alır. Ardından şöyle der: “Eee zahmetsiz rahmet olmuyor. Allah, çalışana veriyor. Bazen bunu bilmiyormuşum gibi hareket ettiğimden dolayı başım dertten kurtulmuyor” (C. 7, s. 15). Sessiz’e göre bilgisayar oyunlarında başla, bitir, durdur, yeniden başla gibi komutlarla sağlanan büyük bir hareket vardır. Sessiz: “Keşke hayatta bu kadar hızlı olabilse” dedikten sonra: “Aslında kaya gibi sürekli hareketsiz kalmak da iyi bir şey değil... Allah hareket eden organlar vermiş. Bunun için gerekli enerjiyi de vermiş. Demek ki kullanmak lazım” (C. 9, s. 28) der.

1.9. Kullarını dilediği gibi yaratır: Sessiz kendisini anlatırken şöyle der: “Benim gibi birinin normalde merak etmeye bile üşenmesi lazım. Gelin görün ki; yorulmadan yapabildiğim tek şey merak etmek. Allah, demek ki bu yüzden özellikle merak duygumu böyle kocaman yaptı” (C. 7, s. 52).

1.10. İyiliklerin karşılığını verir: Sessiz’in mahallesini böcekler basar. Bütün mahalle halkı komşu mahalleye taşınır. Komşu mahalleden bazı aileler misafirlerini hoş karşılamaz, onlara iyi davranmaz. Bunun üzerine Sessiz şöyle der:

“Neden biraz idare etmiyorlar? Azıcık merhametli olsalar, empati kurabilseler, evlerini bırakıp göç eden kişilere sahip çıksalar Allah’ın da hoşuna gidecek. Yaptıkları iyilikler muhakkak bir gün karşılıklarına çıkacak. Fakat misafirlere kötü davranarak ayaklarına gelen fırsatı tepiyorlar” (C. 8, s. 85).

1.11. İyiliğe vesile kılar: Sessiz’in mahallesini iri böcekler basar. Çünkü Sessiz’in mahallesindeki evleri yıkarak yerine site yapmak isteyen Hayli Paşaoğlu ve adamları böceklerle radyasyon vermiş ve onları mutasyona uğratarak büyütmişlerdir. Sessiz ve mahallelileri böceklerin vücudundaki radyasyonu temizlemek için çeşitli yollara başvurur. Ama bir türlü başaramaz. Bir gün sokakta bardaktan boşalırcasına yağmur yağınca böcekler küçülerek eski, normal hâllerine dönerler. Bunu gören Sessiz şöyle der: “Allah, üzerlerine serpilene radyasyonu yağmuruyla yıkayıp hepimizi kurtarmıştı” (C. 8, s. 173). Sessiz, mahallelerini yıkarak site yapmak isteyen Mütteahhit Hayli Paşaoğlu’na çok kızgındır. Ama o buradan bile bir iyilik çıkarır. Şöyle der: “Hayli Paşaoğlu sayesinde hem bir sürü yeni kardeşim, amcam, teyzem oldu hem de böceklerin dünyasını tanıdık. Allah, kötülerin kazanmasına izin vermiyor” (C. 8, s. 174).

1.12. Yaratmak sadece ona mahsustur: Sessiz’in en sevdiği yazarlardan biri olan Melih Tuğtağ bir gün Sessiz’in okuluna konferans vermek için gelir. Herkes ona sorular sorar. Sessiz, ona: “Melih abi bu karakteri nasıl ortaya çıkartıyorsun?” der. Melih Tuğtağ: “ Sessizciğim sıfırdan karakter yaratmak Allah’ın işi. Biz yazarlar var olan karakterleri yazarız” der (C. 10, s. 64).

1.13. Herkese yardım eder: Sessiz, ailesine ve arkadaşlarına küstüğü için bir yıl kadar bir markette gizlice yaşayan Kutu adlı bir kahraman ile tanışır. Onu ailesi ile karşılaştırıp karşılaştırmamayı düşünür. Bu konuyu kendi aile büyüklerine nasıl açacağını zihninde tasarlar. Sonra şöyle der: “Kul sıkışmayınca, Hızır yetişmezmiş” derler. Sahiden hep böyle olur. Tam en sıkıştığımız anlarda, en zorda kaldığımız zamanlarda, tüm çıkış yollarının tükendiğini hissettiğimizde Allah yardım eder ve tüm sorunlar çözülür” (C. 10, s. 171).

2. Dinî kalıp söz/kavramlar: *Sessiz Sakin’in Gürültülü Maceraları*’nda çok sayıda dinî kalıp söz/kavram kullanılır.

2.1. Çok şükür/şükürler olsun: Sessiz’in mahallesindeki Ahmet Ağabey Sessiz’e “Nasılsın?” diye sorduğunda Sessiz: “Çok şükür iyiyim” der (C. 1, s. 175). Sessiz, Hollywood’ta Çoksüpermen (süperman) filminin setini gezer. Bu arada, kötü bir kahraman olan Yaşlı Vantuz’un bir okul servisini kaçırdığını görür. Yaşlı Vantuz çocukların çocukluk enerjilerini emip gençleşmek isteyen biridir. Sessiz, çok endişelenir. Bu sırada Çoksüpermen görünür. Sessiz çok sevinir ve şöyle der: “Allah’ım şükürler olsun, hayallerim gerçekleşiyordu” (C. 6, s. 63). Sessiz, köyünde çok mutlu değildir. Fakat mutlu musun diye sorulunca “iyiyim” der. Çünkü Sessiz’e göre: “Hâlinden şikâyetçi olmak çirkin bir şey... Biri nasılsın derse: ‘Çok şükür’ deyip geçin” der (C. 7, s. 38). Sessiz’in anneanesi, ailesine, hep hâlinize şükredin der (C. 7, s. 114). Sessiz, bazı endişelerinin yersiz olduğunu görünce şöyle der: “Çok şükür, korkularım boşa çıktı” (C. 8, s. 62). Sessiz ve arkadaşları mahallelerini basan böceklerin kendisinden, onları mahalleye getirenlerin, mahalledeki evleri yıkıp yerine site yapmak isteyen Hayli Paşaoğlu ve adamları olduğunu öğrenir. Bunun üzerine Sessiz şöyle der: “Aradığım şey buydu. İşte! Allah’ım sana şükürler olsun” (C. 8, s. 102). Okullar arası futbol turnuvası final maçında Ronaldo Ramazan, Sessiz’in arkadaşı Mehmet’in bacağına tekme atar, onu yaralar. Mehmet maça devam edemez. Sessiz zihninden şöyle geçirir: “Şükür ki yedek kulübesi doluydu” (C. 8, s. 142). Bazıları, Sessiz’in mahallesinin komşu mahallesindeki düğünde dağıtılan tavuk-pilavın tavuğundan zehirlenir. Sessiz şöyle der: “Bizler yardım edip, onları hastaneye taşımasak, Allah korusun daha kötüsü olabilirmiş” (C. 8, s. 158). Sessiz ajandasına Kim Bu

Yeni Çocuk başlığı atar. Ardından şöyle der: “Nasıl başlık ama. Kendi kitabıma da gönderme yaptığıma göre olaysız dağılım bence. Şaka şaka hiçbir yere gittiğim yok. Arada böyle yapmayı seviyorum. Ya Rabbi, beni bu kadar zeki yarattığın için sana çok teşekkür ederim” (C. 10, s. 72).

2.2. Allah'ım/Allah'tan: Sessiz, arkadaşı Taşkın'ın ısrarcı tutumu karşısında şöyle der: “Allah'ım Taşkın bu kadar ısrarcı olmak zorunda mı?” (C. 5, s. 12). Sessiz, Hollywood stüdyolarında Yarasaadam ile tanışacaktır. Sessiz'e, onun değişik biri olduğunu söylerler. *Değişik* kelimesi Sessiz'i ürkütür. Çünkü arkadaşı Cafer'le tanışmadan önce de Cafer için *değişik* demişler ve bu kelime onu çok korkutmuştur. Sessiz şöyle der: “Allah'tan korkularım boşa çıkmıştı. Cafer en yakın arkadaşlarımdan bir oldu” (C. 6, s. 114). Sessiz kırk Akıllı Kuyusu'na dair anlatılan hikâyeler iyice çoğalınca şöyle der: “Liste kabardıkça fantastiklik düzeyi de artıyordu. Allah'ım ne yapacaktım?” (C. 7, s. 119). Sessiz'in oturduğu mahalleyi böcekler basar. Devlet görevlileri mahalleyi niçin böceklerin bastığını araştırmak için mahalledeki herkesin evini boşaltmasını ister. Yüzlerce insan gidecek yer arar. Sessiz şöyle der: “Elimizden gelen tek şey dua etmektir: ‘Allah'ım bize yardım et’” (C. 8, s. 57). Sessiz, mahallelerindeki berberin bir sorununa çözüm bulduğunda şöyle der: “Bu tip durumlarda aklım değişik çalışıyor galiba. Allah'ım şahaneyim” (C. 8, s. 111).

2.3. Allah korusun: Sessiz, Boğaziçi Köprüsü'ndeki trafik sıkışıklığını anlatırken: “Hele bir de (Allah korusun) ufak da olsa kaza olduysa aman köprüye yaklaşmayın” (C. 5, s. 122). İmece usulü çalışılan tarlada çalışanlardan biri Kocamanlar'ın Çelik'tir. O, hiç durmadan çalışır. Sessiz, ona Kırk Akıllı Kuyusu'nu bilip bilmediğini sorar. Çelik bir an afallar. Sessiz şöyle der: “Allah korusun, neredeyse orakla elini kesiyordu” (C. 7, s. 85). Sessiz, bir şey icat eder. Buna, uyutan monitör şapka adını verir. Bu icat ile yatarak bir şey izlemek çok kolay hale gelir. Sessiz okuyucuları şöyle uyarır: “Bu icadın monitör özelliğini yolda yürürken kullanmak yasaktır. Sonra sağa sola çarparsınız ya da bir şeyler size çarpar falan. Allah korusun” (C. 10, s. 25). Sessiz, balinaların hayatını anlatırken şöyle der: “Balinalar suda yaşayan diğer canlıların aksine solungaç yerine, akciğer solunumu yapar. Bu sebeple yarım saatte bir su yüzeyine çıkıp, nefes alıp vermezlerse Allah muhafaza kötü şeyler olabilir” (C. 10, s. 124).

2.4. Selamün aleyküm/aleyküm selam: Kulak Teyze Sessiz'in anneannesinin köyünde çok konuşması ile meşhur biridir. Sessiz onun yanına gidince: “Selamun aleyküm Kulak Teyze” (C. 7, s. 93), Kulak Teyze de ona: “Aleyküm selam evladım. Çok yaşa... hayırla yaşa” (C. 7, s. 94) der. Sessiz ajan zannettiği kişiye “Selamün aleyküm” der. Ajan da ona: “Aleyküm selam” der (C. 8, s. 89-165).

2.5. İnşallah: Sessiz'in annesinin düzenlediği bir altın gününde, ‘Sizin çocuk evlenmiyor mu hâlâ’ diye sorulan Hanife Hanım: “bahara nişan, yaza düğün inşallah” (C. 8, s. 17) der. Sessiz bir markette gizlice yaşayan Kutu adlı çocukla iletişime geçmeyi bir türlü başaramayınca dedesi ona taktiğini değiştirmesini tavsiye eder. Bunun üzerine Sessiz şöyle der: “Taktik değiştirecektim ve başarılı olacaktım inşallah” (C. 10, s. 88).

2.6. Tövbe tövbe: Sessiz bir şeylere çok kızınca: “Tövbe tövbeeee! Hatırladıkça yine kızıyorum ha!” der (C. 8, s. 91). Sessiz, böceklerin üzerine radyasyon dökerek onları canavara dönüştüren ve mahallelerine getirenlere çok kızar: “Tövbe tövbe, küfür edecek gibi oldum bir an, ama yanlış anlamayın. Başka bir şey diyecektim” der (C. 8, s. 106).

2.7. Allah bereket versin/bereketini gör: Sessiz'in mahallesindeki bakkal Kahraman çocuklar kendisinden alışveriş yaptıktan sonra: “Allah bereket versin” der. Çocuklar da büyüklerden öğrendikleri: “Bereketini gör bakkal amca” demeyi ihmal etmez. Ondandıkları şeyler ise bereketli olur (C. 1, s. 24).

2.8. Hayırdır inşallah: Sessiz gördüğü iki rüyayı anlatır. Bunlardan birisinde çok korkmuştur. Şöyle der: “Bu arada size bu kadar rüyamı anlattım, ‘Hayırdır inşallah...’ dediniz di mi? Hı? Biri rüyasını anlatınca öyle denir. Bilmiyorsanız öğrenin” (C. 1, s. 99).

2.9. Allah razı olsun: Sessiz, babasının dayısı Süleyman Dayı’nın (Sessiz *yastıkadam* der.) bazı davranışları çok hoşuna gidince şöyle der: “Allah senden razı olsun yastıkadam” (C. 6, s. 167).

2.10. Hayırlısı: Sessiz, Osmanlı İmparatorluğu İş ve İşçi Bulma Kurumuna gider. Amacı yazarak kazanabileceği bir iş bulmaktır. Orada, artık herkesin işinin askerlik olacağı çünkü devletin büyük bir sefere hazırlandığı söylenir. Sessiz bu duruma şaşırır ve şöyle der: “Neyse hayırlısı artık...” (C. 5, s. 134). Sessiz, anneannesinin köyünde herkesin yaklaşmaya çekindiği Kırk Akıllı Kuyusu’na dair birbirinden farklı korkunç hatıralar dinler. Şöyle der: “Anlatılanlar birbirinden çok farklıydı. Yavaş yavaş bir şeylerin yanlış olduğunu düşünmeye başlıyordum. Hadi hayırlısı” (C. 7, s. 91).

2.11. Hamd olsun: Sessiz’in annesinin düzenlediği bir altın gününde Müceccel Hanım kendisine sorulan nasılsınız sorusuna: “İyilik hamd olsun” (C. 8, s. 17) diye cevap verir.

2.12. Allah sizi inandırсын: Sessiz ve arkadaşları kendilerini yemesinden korktukları kulağakaçan böceğine şöyle derler: “Allah sizi inandırсын; çok sert ve lezzetsiz. Yani bizi yerseniz hoşunuza gitmeyiz muhtemelen” (C. 8, s. 95).

2.13. Evelallah: Sessiz okuyucuları ile sohbet eder tarzda anlatımlarını sürdürdüğü bir sırada şöyle der: “Bu zamana kadar sizlerin de bildiği gibi pek çok olayı çözdüm evelallah” (C. 10, s. 170).

2.14. Allah akıl fikir versin: Sessiz, bir markette gizlice yaşadığını fark ettiği Kutu adlı kişinin kim ve nasıl biri olduğunu kafasında çözmeye çalışır. Onu her yerde, onun olamayacağını bildiği yerler dâhil, arar. Sonra kendisine kızar, şöyle der: “Dua edin, Allah bana akıl fikir versin” (C. 10, s. 117).

3. Peygamber:

Sessiz çok çalışmak gerektiğini anlatırken şöyle der: “Babamın dediğine göre ‘İki günü aynı olan zarardadır’ demiş Peygamberimiz. Yanlış hatırlamıyorsam bunu, çalışmanın ne kadar önemli olduğunu vurgulama için söylemiş” (C. 2, s. 53). Sessiz, hazine peşinde koşturur, yorulur, öğlen uykusuna yatmak ister. Sonra şöyle der: “Bu öğleden sonraki uykuya yabancılar siesta diyormuş. Ben ise babaannemin tabirini çok severim. *Kaylule*” (C. 5, s. 82). *Kaylule*, bir kişinin, biraz uyuyup uykuya olan ihtiyacını gidermek için bir ağaç gölgesinde veya bir sedire uzanarak uyuması demektir. Hz. Muhammed’in hayatında da görülen bir sünnettir.

4. Kader:

Sessiz, zamanda geri gitme imkânı sunan bir makine icat etmeyi düşünür. Fakat bunu yapamaz. Şöyle der: “Demek ki insan geçmişini değiştiremiyormuş. Kaderinde ne varsa onu yaşıyormuş” (C. 2, s. 164).

5. Sevap:

Sessiz, bir kare bulmaca hazırlar. Bulmacanın beşinci sorusunun ikinci kelimesi olacak *çam* kelimesini buldurmak için: “Atalarımız maddi değeri düşük olan hediyelerin de önemli olduğunu belli etmek için ‘...sakızı çoban armağanı’ derlermiş” cümlesindeki boşluğa gelecek kelimeyi sorar. Bu arada:

'hediyeleşmek çok güzel bir davranış. Çok da sevapmış.' (C. 3, s. 132) der. Sessiz'in babaannesi yaz kış durmadan örgü örür. Aslında ördükleri kendi ailesine fazlası ile yeter. Ama o durmadan örmeye devam eder. Ördüğü her şeyi ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmak üzere mahalle muhtarına bırakır. Bunu bilen Sessiz şöyle der: "Bu tip yardımların en makbul olanı, gizli yapılanıymış" (C. 6, s. 162). Sessiz'in merhum dedesi yolun ortasında ne zaman bir taş görse onu ayağıyla kenara iter. Eğer taşlar büyükse onları alıp kenara koyar. Sessiz, dedesine niçin böyle yaptığını sorunca dedesi: "Çok sevap evladım, çooook" der (C. 10, s. 80).

6. Cennet:

Sessiz, gezi için Kuş Cenneti'ne gidecektir. Oranın nasıl bir yer olduğunu, orada nelerle karşılaşacağını hayal ederken şöyle der: "Benim bildiğim dünyada iyi şeyler yapmış biri ölünce ödül olarak cennete gider. Acaba iyi kuşlar da ölünce Kuş Cenneti'ne mi gidiyordu" (C. 5, s. 13). Sessiz'in, Şaşkın adlı muhabbet kuşu ölmüştür. Sessiz, onun cennette olup olmadığını merak eder ve arkadaşı Taşkın'a şöyle der: "Allah seni inandırсын çok iyi bir kuştı" (C. 5, s. 14). Sessiz, bilgisayarda Phonom oyununu oynarken gözü sürekli ekranda olduğu için kafasını bir direğe çarpar, yaralanır ve hastaneye kaldırılır. Fakat o, ilk anda nerede olduğunu farkında değildir: "Gözümü açtığımda etraf bembeyazdı. Ölüp de cennete gittim sandım. Yok yok, kötü bir koku vardı. Her yer ilaç gibi kokuyordu. Cennet böyle bir yer değildir eminim" (C. 9, s. 43).

7. Günah:

Sessiz, arkadaşı Taşkın'a küser. Sessiz kendini affettirebilmek için çareler düşünürken Taşkın Sessiz'e şöyle der: "Aslında seninle biy daha konuşmayacaktım ama babam 'üç günden fazla küs kalmak günahıy ' dedi" (C. 2, s. 167).

8. Cami:

Sessiz'in oturduğu mahalleyi böcekler basar. Bu sebeple bütün mahalle, komşu mahalleye taşınır. Komşu mahalle muhtarı, bazı açıklamalar yapmak için her iki mahalle ahalisini cami avlusunda toplar (C. 8, s. 62).

9. Ezan, namaz, doksan dokuzluk teşbih:

Sessiz, ağabeyi ve babası balığa çıkacaklardır. Babaları, çocuklarına ertesi gün erken kalkacaklarını ikaz ederken şöyle der: "Hadi bakalım yataklara! Yarın sabah ezanında yola çıkıyoruz. İyice dinlenin" (C. 1, s. 113). Sessiz, yaz tatili ile ilgili duygularını anlatır. Yaz tatilinde sıcaktan dolayı arkadaşlarıyla dışarıda çok fazla etkinlik yapamazlar. Sessiz şöyle der: "Akşam ezanından sonra dışarıda durmadığımız için akşam serinliğinde de oynayamıyorduk" (C. 4, s. 12). Babası, Sessiz'in akşam ezanından önce evde olmasını ister (C. 8, s. 33).

Sessiz, babasının bir iş yaparken dilini dışarı çıkarma alışkanlığından bahsederken şöyle der: "Hele babamı tesbih dizerken görün. Otuzüçlük teşbihler neyse de doksan dokuzluk tesbihleri takarken dili ayrılıp bağımsızlığını ilan edecek zannediyordum" (C. 2, s. 71).

10. Ramazan:

İstanbul'un fethi anlatılırken Şahi toplarından bahsedilir. Aynalı Baba'nın Sessiz için bıraktığı hikâyede şunlar anlatılır:

"Aşında keşke bu topları savaşta kullandıktan sonra Ramazan ayında da kullansalarmış. İftar vakitlerinde her mahallede ayrı ayrı top patlatılmasına gerek kalmamış o zaman. Bir Şahi topu patlayınca tüm şehir akşam ezanı vakti olduğunu anlar, oruçlarını açarmış" (C. 5 s. 143).

11. Tasavvuf:

Tasavvufa göre tüm mevcudat Allah'ın tezahüründen ibarettir. Bu sebeple eşyaların da canı vardır ve mutasavvıflar tıpkı canlılara davrandıkları gibi eşyalara da kibar davranır. Onları üzecek bir harekette bulunmaz. Sessiz uyumak için bir direğe yaslanır. Fakat yaslandığı direk çatırdayarak kırılır. Sessiz, kırılan direğe haddini bildirmek ister. Direğin üzerine çıkıp tepindiği bir sırada Aynalı Baba ortaya çıkar ve "Eşyaların da kalbi vardır Sessiz. Biz duymasak bile onların da canı yanar" (C. 5, s. 84) der.

III. Türk kültürüne dair unsurlar:**1. Atasözü ve deyimler:**

Deyimler ve atasözleri bir milletin ortak tecrübelerini ve düşünme biçimini gösteren çok önemli göstergelerdir. Aynı anlamı ifade etmek üzere farklı milletlerin kullandığı farklı kavram ve ifade biçimleri bunun en önemli göstergesidir. Melih Tuğtağ, Sessiz Sakin'in yaşadığı maceraları anlatırken çok sayıda deyim ve atasözünü kullanır. Bazen atasözü ve deyim kullanacağını söyleyerek, ima ederek, 'bu konuda atalarımız şöyle demiş' diyerek kullanır. Bazen de deyim veya atasözü kullanacağını hiç söylemeden onları doğrudan kullanır. Bunlardan atasözü ve deyim kullanacağını veya kullandığını kasten ifade ettiği bölümlerde yazarın bunu bilerek, isteyerek, öğretmek amacı ile yaptığını düşünüyoruz. Bu sebeple böyle kullanımların tamamı aşağıda verilecektir. Fakat metinler içinde kullandığı *komşu komşunun külüne muhtaçtır* (C. 1, s. 44), *taş yerinde ağırdır* (C. 1, s. 46), *emir demiri keser* (C. 2, s. 45), *hint fakiri* (C. 2, s. 112), *ağzını aramak* (C. 3, s. 72), *korkunun ecele faydası yok* (C. 3, s. 148), *bilmemek değil öğrenmemek ayıp* (C. 4, s. 91), *afrasını tafirasını çekmek* (C. 5, s. 86), *tabanlarıma kara sular inmek* (C. 5, s. 102) *dizlerinde derman kalmamak* (C. 6, s. 134), *hâlden anlamak* (C. 6, s. 167) *başı deritten kurtulmamak* (C. 7, s. 15), *dili tutulmak* (C. 7, s. 48), *foyası ortaya çıkmak* (C. 7, s. 167), *bülbülü altın kafese koymuşlar ille de vatanım demiş* (C. 8, s. 168), *sütten ağız yanan yoğurdu üfleyerek yer* (C. 9, s. 15), *ekmek elden su gölden yaşamak* (C. 9, s. 31), *işlerin kesat gitmesi* (C. 9, s. 40), *helak olmak, dizleri tutmamak* (C. 9, s. 42), *söz meclisten dışarı* (C. 9, s. 48), *üzü yerden kalkmamak* (C. 9, s. 112), *tuzağa düşmek* (C. 9, s. 135), *dili damağı kurumak* (C. 9, s. 143), *gönlü razı olmamak* (C. 9, s. 158), *yüreğini açmak* (C. 9, s. 158) gibi onlarca deyim ve atasözünü kullandığını da hatırlatmak gerekir.

1.1. Birinci cilt: Sessiz, babasının kaybolan tesbihinin peşindedir. Onu bulmak için âdeta dedektif gibi davranır. Aile fertlerini sorgulayacaktır. Ailenin büyüğü olduğu için sorguya ilk olarak babaannesini alır. Ardından şöyle der: "Ne demişler, **su küçüğün, söz büyüğün**'müş. Gerçi o sözün aslı galiba '**Sus küçüğün, söz büyüğün**'müş ama işin bu kısmını Türkçe öğretmenlerine bırakıyorum şimdilik" (C. 1, s. 145). *Sessiz Köşeyi Dönen Adam* başlıklı hikâyeler yazar. Okuyuculara o serinin başkahramanından bahseder. Bir ara şöyle der: " Bu arada: '**Köşeyi Dönmek**' deyimini 'zengin olmak' anlamında kullanılır" (C. 1 s. 177) der.

1.2. İkinci cilt: Sessiz'in arkadaşı Taşkın'ın ön dişleri çok büyüktür. Sessiz, bir gün onun dişlerinin büyüklüğünü alay konusu eder. Bundan dolayı Taşkın Sessiz'e küser. Sessiz, bunu fark edince şöyle der: "İnsanların dış görünüşleri ile alay etmek çok yanlış bir davranış. Hele de bu kişi yakın arkadaşımız ise ve topluluk içinde onunla alay ettiyseniz daha da kötü. Ağabeyimin deyimiyle: '**Racona ters.**'" (C. 2, s. 18). Sessiz, bilim adamı olmanın icat yapmanın zor olduğunu, çok çalışmak gerektiğini anlatırken: "Ne demiş atalarımız: '**Ekmeksiz yemek olmaz**'" (C. 2, s. 21) der. Çok çalışmak gerektiğini anlatırken: "Hatta atalarımız bu konu ile ilgili '**işleyen demir pas tutmaz**' bile demiş" (C. 2, s. 53). Sessiz, elektrik kablolarının insan gibi hareketlenip dans etmesini bekler. Kabloları ele avuca sığmaz hâle getirirse oynatabilmeyi umar. Şöyle der: "Hani yaramaz çocuklar için derler ya. '**Ele avuca sığmaz**' diye" (C. 2, s. 111).

1.3. Üçüncü cilt: Sessiz, okul gazetesindeki sorumluluğu üzerine alır. İşin ne kadar zor olduğunu işe başlayınca anlar. Ardından şöyle der: "Bir atasözünde, atalarımız '**korkunun ecele faydası yok**' demişler. Bu sözü ben kendim için 'tembelliğin işten kaçmaya faydası yok' olarak uyarlıyorum" (C. 3, s. 27). Sessiz, beden dersinde arkadaşlarının ayakkabılarını süzerken Mustafa'nın bir adım geri kaçtığını fark eder. Mustafa sürekli ayakkabılarını saklar. Sessiz, beden eğitimi dersi bittikten sonra da Mustafa'nın ayakkabılarına bakmaya devam eder. Sessiz, bunun ayıp bir şey olduğunu, çünkü "**Dost başa, düşman ayağa bakar**" (C. 3, s. 32) dendiğini ama kendi niyetinin kötü olmadığını söyler. Sessiz, krem çikolatayı çok sever. Annesinin olmadığı bir gün iki kavanoz krem çikolatayı bitirir. Ertesi gün yüzü kaşınır, her yeri kızarır, kabarıp. Ardından şöyle der: "**Azı karar, çoğu zarar**" derler ya. (C. 3, s. 36). Sessiz, bir dedektif hikâyesi yazar. Buradaki Dedektif Dedek-tiftik Keçisi bir adamın bir sorununu çözecektir ama adam bir türlü sorunu söylemez. Böyle olunca Dedek-tiftik Keçisi adama: "Hem atalarımız ne demiş '**derdini söylemeyen derman bulamaz.**'" (C. 3, s. 49). Sessiz, arkadaşı Taşkın ile okulun arkasında olduğunu düşündükleri canavarın kapısına varır, kapıyı çalar. Kapıyı açmasını isterler. Kapı açılmayınca acaba canavar bizim dilimizi bilmiyor mu diye düşünürler. Sonra Sessiz şöyle der: "Ne demiş atalarımız: 'Bir dil, bir canavar' ıı... şey yani '**Bir dil bir insan, iki dil iki insan.**'" (C. 3, s. 80). Sessiz bir deneme sonunda para kazanmanın ne kadar zor olduğunu öğrenir: "harcamalarımızı yaparken hem ailemizi hem de çevremizi düşünerek yapmalıyız. Ne demiş büyüklerimiz: '**Ekmek aslanın ağzında.**'" (C. 3, s. 104). Sessiz, bir kare bulmaca hazırlamaya çalışır. Bu sırada şöyle der: "Hep merak etmişimdir, gerçekten tatlı **dil yılanı deliğinden çıkarır** mı. Şayet öyleyse bulmacalarımı ve beni biraz övün. Belki cevaplar kendiliğinden ortaya çıkar" (C. 3, s. 129). Sessiz'in hazırladığı bulmacanın beşinci sorusunun ikinci kelimesi *çam* olacaktır. Bu kelimeyi buldurmak için: "Atalarımız maddi değeri düşük olan hediyelerin de önemli olduğunu belli etmek için '**...sakızı çoban armağanı**' derlermiş" cümlesindeki boşluğa gelecek kelimeyi sorar" (C. 3, s. 132). Sessiz, okulda sene sonunda yapılacak gösteriler için bir yıl boyunca hazırlanan gösterilerin sadece iki üç dakika sürmesi ve hemen bitmesinden yakınır. Ardından şunu söyler: "Güzel bir şeyler ortaya koymak için çok emek harcamak gerekiyor. Atalarımız ne demiş cankadaşlarım: '**Emek varsa yemek de var**'" (C. 3, s. 152). Sessiz, çok tembel olduğu için okulda Çok Oturanlar Kulübü kurmak ister, okul müdürüne Oturma Olimpiyatları projesini sunar. Bu projede en önemli şey sabırdır. Saatlerce sıkılmadan usanmadan oturmak denenecektir. Sessiz şöyle der: "Ne demişler; **sabrın sonu selamettir**" (C. 3, s. 164).

1.4. Dördüncü cilt: Sessiz: "Ne acayip atasözlerimiz var. Bunu söyleyen atalarımız ne düşünmüştü acaba" diyerek: '**Halamın bıyığı olsa amcam olurdu**' (C. 4, s. 96) ve '**Aşağı tükürsen sakal yukarı tükürsen bıyık**' (C. 4, s. 97) atasözlerini kullanır. "Peki bu atasözüne ne demeli" diyerek '**Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.**' (C. 4, s. 97)'ı kullanır. İlk defa annemden duymuştum diyerek bitkiler için verilen ilk su için kullanılan "**can suyu**" tabirini (C. 4, s. 121) kullanır. Sessiz,

aradığı hazineyi bulabilmek için Minyatür Park'ın içinde bir o yana bir bu yana koşturur. Bunu anlatırken şöyle der: “Koşturmaktan **tabanlarıma kara sular inmişti ya hu**” (C. 5, s. 102).

1.5. Beşinci cilt: Sessiz, Cevildek Kuş Cenneti'nde pembe renkli flamingoları görünce onların hepsinin dişi olduğunu ve yuva yaptıklarını düşünür. Ardından şöyle der: “Malum **yuvayı dişi kuş yapar**” (C. 5, s. 23). Hem üşengeç hem de güçsüz bir kahraman olan Sakinzade Sessiz tanıtılır ve ardından şu söylenir: “ Öyle ya, çalışmayan kas nasıl güçlensin? Büyükler hep der zaten: **İşleyen demir ışıldar**” (C. 5, s. 132). Sessiz, gerçek hazinenin Türkiye'nin tarihi ve turistik değerleri olduğunu anlamakta zorlanır. Bunun üzerine Aynalı Baba ona: “ Eee, daha önce de dedim senin **jeton köşeli** diye. Geç düşünüyor... Bu arada Jeton köşeli deyimimin nereden geldiğini anlatmış mıydım sana” (C. 5, s. 170) diyerek jetonu köşeli olmak deyimimin nereden geldiğini anlatır.

1.6. Altıncı cilt: Sessiz, Süperkahraman Hikâye Yarışması'nda birinci olduğu için uçakla Hollywood'a gidecektir. Fakat uçaktan çok korkar. Uçak korkusunu anlatırken şöyle der: “Hem atalarımız çok güzel bir söz söylemiş: **Korkunun ecele faydası yok**” (C. 6, s. 50). Sessiz'in karnı çok acıktır. Kendisine Hollywood stüdyosunu gezdiren yazar ona bir sandviç bulur. Sessiz, sandviğin nasıl yapıldığını, içine neler konulduğunu anlatır. Sonra şöyle der: “Gidip biraz karnımı doyurayım da, sonra devam ederiz. Hem atalarımız ne demiş: **Aç ayı oynamaz.**” (C. 6, s. 96)

1.7. Yedinci cilt: Sessiz, buğday tarlasında imece usulü ile çalışmaktan bahsederken sessiz ve sakin bir hanım olan Pamuk Bacı'nın da orada çalışacağını söyler. Ardından Pamuk Bacı adlı kadın için şunu söyler: “Ehehehe! **Ağzı var, dili yok** derler ya. Aynen öyle” (C. 7, s. 80) Sessiz, **'içinden gelen sese kulak vermek'** deyiminden hareketle şunları söyler: “İshal oldum demek biraz kaba geliyor bana. Bu yüzden motoru ya da mideyi bozmak deyimlerini kullanırım. Bu arada **motoru bozmak** deyimini sizce de çok değişik değil mi?” der (C. 7, s. 141).

1.8. Sekizinci cilt: Sessiz ve ailesinin oturduğu apartmanın yönetimini bir darbe ile ele geçiren Kenan Paşa ceberrut uygulamalar yapar. Apartman sakinleri onun uygulamalarından memnun olmaz. Özellikle herkesin bir arada aynı yemekleri metal kaptan yemesini istemesine çok kızan sakinler, bir araya gelip Kenan Paşa'nın yönetimi bırakmasını sağlar. Bu hadise üzerine Sessiz: “Gördüğünüz gibi cankadaşlar, **'Gönülsüz pişen aş, ya karın ağrıtır ya baş'** diye boşuna dememiş atalarımız” der (C. 8, s. 23). Sessiz, yaşlı bilgeler gibi sakallarının olmasını ister. Çünkü annesi sözü dinlenmediğinde **'Sakalımız yok ki sözümüz dinlensin'** der (C. 8, s. 35). Sessiz ve mahallelileri, mahalleyi böcek bastığı için komşu mahalleye taşınır. Komşu mahalleliler misafirlerine yardım etmez, onları hoş karşılamaz. Fakat bir gün komşu mahalledekiler bir düğünde yedikleri tavuklu pilavın tavuğundan zehirlenir. Onları hastaneye Sessiz ve mahallelileri yetiştirir. Komşu mahallelilerden bir olan Ronaldo Ramazan'ın babası şöyle der: “Hani derler ya **bir musibet bin nasihatten iyidir** diye. Aynen öyle oldu. Zehirlenince gördük ki, biz aslında biriz” (C. 8, s. 160).

1.9. Dokuzuncu cilt: Sessiz, bilgisayarda ödevlerini yapmak yerine sürekli oyun oynar. Bu yüzden ödevleri yarım kalır. Hâlbuki ailesine hep 'ödev yapıyorum' der. Sessiz'in öğretmeni, onu anne ve babasına şikâyet eder. Böylece onun foyası meydana çıkar. Sessiz, şöyle der: “Ne demiş atalarımız. **'Yalancının mumu yatsiya kadar yanar'**” (C. 9, s. 14). Sessiz hak edilen şeyin mutlaka ele geçirileceğini anlatırken: “Rahmetli dedem hep, **'bir iyinin bir de haklının bileği bükülmez derdi.'**” der (C. 9, s. 161).

2. Özgün kelime üretimi-dil duyarlılığı:

2.1. Özgün kelime üretimi: Çocukların en önemli özelliklerinden biri özgün sözcük üretimidir. Onlar yeni karşılaştıkları şeylere standart dilde bulunmayan karşılıklar bulurlar. Bunu da kendi anadillerindeki kök veya sözcüklerden üretirler. Tercüme bir eserde görülme imkânı olmayan, görülse bile okuyucu için bir ‘anlam’ ifade etmeyen bu tarz üretilere *Sessiz Sakin’in Maceraları*’nda rastlanmaktadır. Sessiz, kendi maceralarını anlatırken muhatabı olan okuyucularına, serinin bütün ciltlerinde, daima *cankadaşlar* diye hitap eder. Sessiz, balıkların hayatını insanların hayatı ile karşılaştırır. İnsanlar atmosferde hava alarak ve su içerek yaşar. Sessiz’in zihnine takılan şudur: “Acaba bir süre hava almadıklarında, bizim susamamız gibi onlar da havasıyorlar mıdır?” (C. 1, s. 112). Sessiz’in hızlı, pratik baklava açmak için bulduğu icadın adı *baklava beşiği*’dir (C. 2, s. 57). Sessiz, yeni öğrendiği sos oyununu arkadaşları ile oynar. Bu oyunun adının açılımı için kendince bir ad bulur. *Sessiz’ce Oturup Sakin’leşmek* (C. 2, s. 62). Sessiz, salonda uyumayı çok sever ama annesi salonda koltuklar üzerinde uyumasına izin vermez. Bu sebeple seyyar bir yatak icat eder. Bu yatak odalar arasında dolaşabilen bir yapıya sahiptir. Sessiz buna *yatakmobil* adını verir (C. 2, s. 131). Sessiz, arkadaşı Taşkın’la ortak olan zevklerini anlatır. O zevklerden biri komik video anlatmaktır. Sessiz bu zevklerini anlatırken: “Hobimiz ‘komikli video’ izlemek der (C. 2, s. 151). Sessiz, birine, kırılacağı bir şeyi bilmeden söyleyecekken buna engel olan bir icat yapmak ister. Bu makinanın adı *kalp kaskı* olacaktır (C. 2, s. 170). Sessiz; hamburger, cips ve şekerleme gibi abur-cuburla beslenmenin obeziteye sebep olduğunu söyledikten sonra: “Daha anlaşılır bir şekilde söylemem gerekirse: Tıbbî şişmanlık, şişkoluk, dombilidomdomluk, dobiklik” (C. 3, s. 37) der. Bir anlamda obezite yerine Türkçede kullanılabilecek birkaç kelimenin olduğunu ifade eder. *Sessiz Sakin’in Gürültülü Maceraları*’nda bazı sinema filmi isimleri Türkçeleştirilerek kullanılır: Örümcek adam için *Örümcekli Adam* (C. 6, s. 72), İronmen için *Demirden Adam* (C. 6, s. 127). Sessiz, bazı İngilizce kısaltmalara Türkçe karşılıklar bulur. Örneğin, UFO filmlerinden bahsederken:

“Tüm bunları anlatırken aklıma takıldı. UFO kelimesi sizi de rahatsız ediyor mu? Ben uyuz oluyorum. Neden mi? Neden olacak; UFO, İngilizce “Unidentified Flying Object” kelimelerinin baş harflerinin birleşimi. Yani Türkçesi: Tanımlanamayan Uçan Nesne. Bence Türkçesini kullanmalıyız: Direkt Türkçeleştirip TUN diyebiliriz belki; ama ben daha güzeline buldum: NİBUN. “Nibun” yani “Ne İdiği Belirsiz Uçan Nesne” (C. 6, s. 101).

der. Sessiz, Köy Savaşları adlı oyuna iyice dalar, oyunda âdeta kendini kaybeder. Bu sırada bir anti-virüs programını aktif hâle getirir. Sessiz, bu anti-virüs sayesinde bağımlılığının farkına varır. Bu virüs programının adı “*Aksakallı Devre’dir*” (C. 9, s. 54). Sessiz’in kelime üretme-türetmesi bazen atasözlerinin değiştirilerek kullanılmasında görülür. “*Öğrencinin mumu veli toplantısına kadar yanar*” (C. 9, s. 14). Sessiz, ilk gördüğünde ismini bilmediği Kutu adlı kahramana *rafbebesi* adını koyar (C. 10, s. 72). Sessiz, kısaltmaları Türkçeyi esas alarak yapar. O, gizli bir iyilik faaliyeti düşünür. Bu faaliyet, semt pazarının çıkışında elinde ağır poşet taşıyan yaşlılara yardım etmektir. Sessiz, bunun için mahalleden arkadaşlarını toplayarak SPT’yi kurar. Bunun açılımı *Semt Pazar Timi*’dir (C. 10, s. 38). *Gizli İyilik Faaliyeti* adıyla yapmayı tavsiye ettiği iyilikleri anlatırken bunu *GİF* kısaltması ile karşılar (C. 10, s. 21).

2.2. Kahraman isimleri: Yabancı eserlerin en önemli handikaplarından biri o eserlerdeki kahraman isimlerinin Türkçe olmayışıdır. Bazı çeviri-adaptasyonlarda kahramanların isimleri değiştirilip Türkçede kullanılan isimler verilirken bazılarında isimler olduğu gibi korunur. Korunan bu isimlerin telaffuzları zor olmakta ve bu isimler çocukların zihninde herhangi bir çağrışım uyandırmamaktadır. Bu sebeple kahraman isimlerinin Türkçe olması ve hatta isimlerin çağrışımı ile kahramanların karakter özelliklerinin aynı olması kültürü koruma ve geleceğe taşıma anlamında çok büyük önem arz eder. Fazla

hareketi sevmeyen, kitap okumayı çok seven kahramanın ismi Mahsun, çok hareketli kahramanın adı Taşkın, koşmayı yürümeyi sevmeyen kahramanın adı Sessiz, iyilik timsali olan öğretmeninin adı Melek'tir (C. 1, s. 82). Sınıf arkadaşları Ahmet ve Mehmet dış görünüşü birbirine tıpatıp benzeyen ikiz kardeşler (C. 1, s. 94). Sessiz'in arka mahallelerindeki en iri, herkesin korktuğu çocuğun adı Koca Bora'dır (C. 1, s. 152). Bora'nın babasının ismi Toraman'dır. (C. 8, s. 74). Sessiz'in *Süperkahraman Hikâye Yarışması* için yazdığı *Kaşıkhadam ve Mama Kaşığı'nın Gürültülü Maceraları* adlı hikâyenin başkahramanın ismi Doğukan'dır (C. 6, s. 28). Ailesine ve arkadaşlarına küstüğü için bir yıl kadar bir markette gizlice yaşayan kahramanın adı *Kutu*'dur (C. 10, s. 102).

2.3. Türkçe duyarlılığı: Çeviri bir eserde asla görülemeyecek olan Türkçe duyarlılığının bu eserde bulunduğu görülür. Sessiz'in sınıfına yeni dâhil olan Cafer adlı öğrenci, Sessiz'i kastederek *canko* ifadesini kullanır. Bunun *cankadaşım* kelimesinin kısaltması olduğunu söyler. Sessiz onun hevesini kırmak istemez ama içinden şunları geçirir: "*Canko* ne ya? Biz "kanka" diyenlerle dalga geçerken, başımıza bir de "canko" çıktı" (C. 4, s. 126).

2.4. Ağızlardan kelime kullanımı: *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları*'nda zaman zaman Türkçenin ağızlarından kelimeler kullanılır. Sessiz ailesini anlatırken "Dedem abim Coşkun'a *kofik* derdi. Bu arada *kofik* de bizim memlekette içi boş kurutulmuş patlıcana denir" (C. 4, s. 132) der. Sessiz, köyünden bahsederken dışarısının *tezek* koktuğunu söyler. Okuyucuların tezeğin ne olduğunu bilmediklerini düşünerek şöyle der: "Dışarısı tezek kokuyor. Tezek dediğim şey, bildiğin inek kakası" (C. 6, s. 38).

2.5. Türkçeye özgü kullanımlar: Sessiz mahallelerindeki Bakkal Gazi'nin iyiliklerini anlatır. Bakkal, Sessiz'in annesine de yardımcı olmuştur: "Pazardan annemin eli kolu dolu geldiğini görünce, 'Dur *yenge* ben taşırım' deyip, elinden tüm poşetleri alıp eve kadar çıkarır" (C. 6, s. 163). Bir kadına *yenge* diye hitap etmek Türk kültürüne has bir durumdur. Sessiz yaz tatili için gittiği anneannesinin köyündedir. Köylü çocuklar onu tanımaz. Çünkü en son bir yıl önce onu görmüşlerdir. Sessiz Latife ninenin torunu olduğunu söyleyince çocuklar: "Aaa. Sen Sessiz'sin. Gel *toprağım* gel" (C. 7, s. 26) der. Bir kimseye *toprağım* diye seslenmek tipik bir Türk kullanımıdır.

3. Türk kahramanlar/Türk tarihi:

3.1. Osmanlılar: Sessiz'in mahallesindeki berberin dedeleri de, Osmanlıdan itibaren, yedi göbektir berberdir. En büyük dedeleri padişahın sarayında Berberbaşı Berber Ağa'dır (C. 1, s. 20). Gizem, ağabeyi Sessiz'e pi sayısına, dünyanın en uzun nehrinin hangisi olduğuna dair sorular sorar. Bir manada Sessiz'in neleri bildiğini öğrenmek ister. Ağabeyine sorduğu sorulardan biri Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u ne zaman fethettiğidir (C. 3, s. 94). Sessiz, bir hazineye ulaşacaktır. Bunun için Minyatür Park'ta bulunan eserlerin bazılarının yanında bulunan hikâyelerini okumak zorundadır. Okumak zorunda olduğu bir kurguda, İstanbul'un Fethi'ne dair birçok detay anlatılır (C. 5, s. 131). Bunlar sırası ile Yeniçeri Ağası ve onun vazifesi (C. 5, s. 134), Tımarlı Sipahiler (C. 5, s. 135), Lağımcılar Ocağı ve onların neler yaptığı (C. 5, s. 135), Anadoluhisarı ve onun yapılış amacı (C. 5, s. 137), II. Mehmet'in kim olduğu (C. 5, s. 137), Rumelihisarı'nın inşası (C. 5, s. 138), İstanbul'u kuşatan Bizans surlarının nasıl olduğu (C. 5, s. 141/144), Şahi toplarının dökülmesi, denenmesi (C. 5, s. 142-3), Fetih sırasında kullanılan tekerlekli uzun merdivenler (C. 5, s. 143), Fatih Sultan Mehmet'in nasıl bir dahi olduğu (C. 5, s. 145), Gemilerin karadan nasıl yürütüldüğü (C. 5, s. 146), Ulubathı Hasan'ın surlara bayrağı nasıl diktiği (C. 5, s. 149), İstanbul'un fethinin sonuçları (C. 5 s. 151). Süleymaniye Camisi yanındaki hikâyede Süleymaniye Camisi'nin yapımına dair bazı bilgiler verilir. Kanuni'nin Mimar Sinan'a cami yapım işini

vermesi (C. 5, s. 160), Süleymaniye için yer seçimi, taş-duvar ustalarının bulunması, temel kazısının yapılması (C. 5, s. 160-161), inşaatın bir süreliğine durması, padişahın parası mı bitti söylentisinin yayılması, İran Şahı Tahmasb'ın Kanuni'ye mektup yazması ve cami inşaatına yardım amacı ile hazine sandığı göndermesi (C. 5, s. 161-3), inşaatın durmasının gerçek sebebi (C. 5, s. 165), Şah Tahmasb tarafından gönderilen mücevherlerin kırılarak Mimar Sinan tarafından yapı harcına katılması (C. 5, s. 165), mücevherle karışmış harcın bir minarenin yapımında kullanılması ve ona cevherli minare adının verilmesi (C. 5, s. 165). Bu iki hikâyedeki olaylar Aynalı Baba tarafından anlatımlı olarak verilmiştir. Bu sebeple Fatih Sultan Mehmet, Ulubathı Hasan, Kanuni Sultan Süleyman, Mimar Sinan, Şah Tahmasb aşağıda 3.2. *Tarihi Kahramanlar* başlığı altında, tarihi kahramanlar olarak gösterilmemiştir.

3.2. Tarihi kahramanlar:

3.2.1 Hezarfen Ahmet Çelebi: *Sessiz Köşeyi Dönen Adam* başlıklı bir hikâye yazar. Hikâye kahramanı Hezarfen Ahmet Çelebi gibi kanat açıp yaydan aldığı güçle yukarı doğru uçup gözden kaybolur (C. 1, s. 167). Kız Kulesi kendi hikâyesini ve Galata kulesi ile dost olma düşüncesini anlatırken şöyle der:

“Kız Kulesi Galata Kulesi ile hiç buluşamadı. Bu yüzden de Galata Kulesi'nden uçmaya çalışan birini gördüğümüzde çok heyecanlanmıştık... sonradan adının Hezarfen Ahmet Çelebi olduğunu öğrendiğimiz bu kişi, bizim yanımıza kadar uçamadı” (C. 5, s. 97).

Sessiz, süper bir adam zannettiği Çoksüpermen'in gerçek olmadığını Hollywood'a gittiğinde anlar. Film stüdyosunda gördüğü şudur: Çoksüpermen ışıktaki görünmeyen iplerle vinçlere bağlıdır ve onu vinçler uçurmaktadır. Sessiz şöyle düşünür: “Vay be! Hezarfen Ahmet Çelebi'yi de mi bilmiyor ki? Bari ondan ders alsaymış da, uçmak için kendine bir kanat yapsaymış” (C. 6, s. 68) der.

3.2.2 Yunus Emre: Sessiz, bir dedektif hikâyesi yazar. Bu hikâyenin kahramanı bir adamın sorununu çözmeye çalışır. Adamın sorunu şudur: Hiç istemediği hâlde sevmediği şarkılar çalarken kendini kaybedip ayağa kalkıp oynar. Dedektif kahraman, sorunlu adama şöyle der:

“Kendinizi kaybettiğinizi söylüyorsunuz. Kendinizi bulmak için öncelikle bir büyüğümüzün sözünü hatırlatmamda fayda var. İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendini bilmezsen/ Bu nice okumaktır? Siz önce kendinizi bilmelisiniz beyefendi” (C. 3, s. 51).

3.2.3. Nasrettin Hoca: Sessiz, korku ve endişelerin bazen doğru çıktığını anlatmak için bir hatırasını anlatır. Buna göre bir gün annesi, Sessiz'e içinde bir korku olduğu için arka mahalleye bisikletiyle gitmemesini söyler. Sessiz annesini dinlemez, gider. Arka mahallede, bir çöp kamyonu Sessiz'in bisikletini çiğner. Sessiz'e göre, annesi “içimde kötü bir his var” dediğinde hep haklı çıkmıştır. Sessiz şöyle der: “Nereden mi biliyorum? Hani Nasrettin Hoca, “Bana damdan düşeni getirin” diyor ya, o sebeple” (C. 6, s. 114).

3.2.4. Battal Gazi: Sessiz, mahalle bakkalı Gazi'nin ne kadar iyi bir insan olduğunu anlatır. Bakkal Gazi, kimin ihtiyacı olsa onun yardımına koşar. Sessiz şöyle düşünür: “Adamcağız daha ne yapsın? Belki biraz farklı, ama o da Battal Gazi gibi bir süper kahraman bence” (C. 6, s. 164).

3.2.5. Evliya Çelebi: İshakpaşa Sarayı'nın hikâyesinde konu Ağrı'nın soğuklarına gelir. Ağrı'nın soğuğu ile Erzurum'un ki karşılaştırılır. Evliya Çelebi'nin Erzurum'un soğukunu ifade edebilmek için verdiği damdan dama atlarken donan kedi örneği anlatılır. Ağrı'nın kışlarının Erzurum'dan bile soğuk olduğu söylenir. (C. 5, s. 111).

3.2.6. Diğer: Sessiz'in anneannesinin köyünde kırk yıl önce vefat etmiş Tosbağa Necmi adlı biri vardır. Onun ne zaman doğduğunu bilen yoktur. Köylüler onun **Fatih Sultan Mehmet** Han'ın elini öptüğüne, fethetildiğine (C. 7, s. 94), **Osman Gazi**'nin ibriğini taşıdığına (C. 7, s. 94) inanır. Sessiz alışveriş için gittiği bir markette bir tuhaflıkla karşılaşır. Sessiz'e göre domatesler zıplamakta hatta zıplayıp **Karagöz-Hacivat** gibi konuşmaktadır (C. 10, s. 46).

3.3. Yakın tarih:

3.3.1. Küçük Emrah: Sessiz, bir üst modeli çıktığı için bilgisayarını yenilemek ister. Birçok kimseden borç para almayı düşünür. Ama, nerede ise hepsinden alacağı cevap bellidir. En sonundu babasına gidip para ister. Babasının yanında, boynunu eğip Küçük Emrah taklidi yaparcasına konuşmaya başlar (C. 3, s. 89).

3.3.2. 12 Eylül 1980: Sessiz ve ailesinin oturduğu binada sekiz daire vardır. Ancak daire sahipleri kendi aralarında en küçük bir konuda bile anlaşamaz. Apartman yöneticisi Murat Bey ile binada oturan asker emeklisi Kenan Paşa bir basit mesele sebebiyle yine tartışır. Ertesi gün apartman siren sesi ile uyanır. Kenan Paşa megafondan apartmanda giderek bozulan düzen sebebiyle yönetime el koymak zorunda kaldığını söyler. Bu olay 12 Eylül 1980 darbesini ve onu yapan komutan olan Kenan Evren'i hatırlatacak şekilde kurgulanmıştır (C. 8, s. 23).

3.4. Efsaneler: Sessiz, Doğu masal dünyasının iki önemli kavramı olan Kaf Dağı-Zümrüdüanka'yı konu eder. Sessiz, Türk evlerindeki vitrinlerin bayram öncesinde temizlenmesinde kullanılan süpürgeciği çok sever. Çünkü hem kullanması çok eğlenceli gibi durur hem de renkleri çok hoştur. O, Sessiz'e Zümrüdüanka kuşunun kuyruğunu anımsatır. Bu süpürgeciğin üzerine binip uçulsa Kaf Dağı'na gidilebileceğini düşünür (C. 2, s. 48).

3.5. Ferman: Sessiz, bir hazinenin peşindedir. Kendisini asıl hazineye götüreceği için Pamukkale (C. 5, s. 45-53), Peri Bacaları (C. 5, s. 61-75), Kız Kulesi (C. 5, s. 87-98), İşhakpaşa Sarayı (C. 5, s. 109-119), Boğaziçi ve İstanbul'un Fethi (C. 5, s. 131-149) maketlerinin yanında bulunan küçük sandıklardan beş anahtar çubuğunu alır. Süleymaniye Camisi'nin maketinin yanındaki sandık üzerinde bulunan deliklere bu anahtarları sokar. Hazine sandığı açılır. Ağır ağır ve dikkatlice açtığı sandıktan ferman şeklinde dürülmüş bir kâğıt çıkar (C. 5, s. 168).

4. Türkü, şarkı tekerleme:

4.1 Türkü/saz/ sanatçı: Şarkı ve marşlar millî kültürü gösteren önemli unsurlardandır. Bir eserde, bunların kullanılması ve meydana getirenlerinden bahsedilmesi çocukların bunları tanınması bakımından önemlidir. Sessiz'in babası balık tutmaya giderken arabada türkü dinler ve söylenen türküye eşlik eder (C. 1, s. 113). Sessiz, okul gazetesinin başına geçer. Onun yapacağı çok iş vardır. Yapması gereken işlerin çokluğunu anlattığı bölümün başlığı *Kundurama kum doldu, atmaya kürek gerek* diye başlayan türkünün ilk dizesidir (C. 3, s. 26). Sessiz ve arkadaşları Minyatür Park'ta dolaşır. Bu sırada Malabadi Köprüsü'ne gelirler. Köprü üzerinde durup Malabadi türküsünü söyleyerek halay çekerler (C. 5, s. 126). Sessiz ile arkadaşları Cafer ve Taşkın ve kendilerine tablet çıkması ümidiyle bir sakız firmasının düzenlediği tablet çekilişine katılır. Fakat onlara çıkmaz. Çok üzülürler. Bilhassa Cafer çok dertlidir. Sessiz durumu şöyle anlatır: "Elazığ yöresinde bir türkü var. Babam dinlerken duydum. 'Bir of çeksem karşiki dağlar yıkılır.' Cafer de tablet sevdası ile öyle bir of çektik ki karşımızda dağ olsa yıkılırdı" (C. 9, s. 19). Sessiz, *Süperkahraman Hikâye Yarışması* için yazdığı *Kaşıklıhadam ve Mama*

Kaşığı'nın Gürültülü Maceraları adlı hikâyesini bir türlü sonuca bağlayamaz. Bu yarışmayı kazanan, ödül olarak Hollywood'a gönderilecek ve orada süper kahramanlarla tanışacaktır. Sessiz, bazen rüyasında birinci olduğunu görür. Bazen ise sonuncu olur ve kendisi ile dalga geçmek için şöyle söylenir: "Kazancı Bedih ve Banyo Kazanı'yımış. Kâbusumdaki jüri Kazancı Bedih'in şahane sesli bir gazelhan olduğunu bilmiyordu galiba!" (C. 6, s. 45). Sessiz bir kare bulmaca hazırlar. Kare bulmacanın altıncı sorusundaki *saz* kelimesini buldurmak için şunu sorar: "Halk müziğinde bağlama, cura, tar gibi çalgıların genel adı bu kelimeymiş" (C. 3, s. 139).

4.2. Tekerleme Sessiz'in yakın arkadaşı Taşkın mahalle berberi ile onun geçmişine dair sohbet eder. Berbere: "Beybey amca, biy beybey biy beybeye, hep 'Bye beybey, gel belabey biy beybey dükkamı açalım 'mı dey" diye sorar (C. 1, s. 20). Sessiz, blok flüt çalarak evdeki elektrik kablolarını bir kobra yılanı gibi oynatabilmeyi umar. Blok flüt çalmaya başlar. Çalmayı bildiği tek parça *Yağ satarım bal satarım* diye başlayan tekerlemedir (C. 2, s. 107). Sessiz, rüyasında okul yazı tahtasının üzerinde eğlenerek uçar. Bu efsanevi uçan halının yazı tahtalı versiyonu gibidir. Şarkı söyleme isteği duyar. Söylemeyi düşündüğü şarkının sözleri ise Türk kültürünün çocuk şarkılarından birini çok andırır. *Şimdi okullu olduk/ Gökyüzünü doldurduk/ Sevinçliyiz hepimiz/ Yaşasın uçuşumuz* (C. 2, s. 81). Sessiz, öğrencilerin bir kısmı tarafından okulun arkasında görüldüğü söylenen canavarla ilgili haber peşindedir. Bu konuyu araştırır. Birinci sınıflara çaktırmadan soru sormak için onlarla oynamaya başlar. Bu sırada *kutu kutu pense, elmamı yerse, arkadaşım Sessiz, arkasını dönseeeeeeee* (C. 3, s. 72) tekerlemesini söyleyerek çocuklara soru sormaya başlar. Sessiz Hollywood'da stüdyolar arasında dolaşır. Bir yerden MA ME Mİ MÜ MAAA MEEE, MIII; MÜÜÜ ve buna benzer başka sesler gelir. Sessiz, onlara meşhur Türk tekerlemesi ile içinden şöyle seslenir: "Şemsipaşa Pasajı'nda sesi büzüşeciler" (C. 6, s. 97). Sessiz, çocukların dijital oyunlar yerine sokaklarda beraber oynayabilecekleri bazı oyunları anlatır (C. 9, s. 172-174). Ardından *Tekerleme* başlığı altında sokak oyunlarında okunduğunu söylediği iki örnek verir. Bunlar: *Yağ satarım bal satarım/birdir bir, ikidir iki'dir*.

4.3. Şarkılar: İstanbul'un fethi sırasında tembelliği ile bilinen Sâkinzâde Sessiz adlı bir kahraman işlerden sıvışmak için bir tepeye çıkar ve Rumelihisarı'nı inşa eden işçileri seyrederek. Bu sırada gözlerini yumarak şöyle der: "İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı/ Sesi güzel amma beni de uyku bastı" (C. 5, s. 140). Sessiz'in mahallesi ile komşu mahalle okulları arasında, okullar arası futbol turnuvası final maçı oynanır. Bu sırada tribünler "Kovaladıkça kaçan ateş böceği misin?" şarkısını söyler (C. 8, s. 141). Sessiz, Cafer ve Taşkın esiri olduğu dijital dünyadan kurtulmak ister. Aksakallı Devre onlara bunu başarmanın yolunu gösterir. Herkes "gaza gelir." Bu sırada Sessiz'in aklına Yahya Kemal'in *Akıncı* adlı şiirinden iki dize gelir: *Bin ath akınlarda çocuklar gibi şendik/Bin ath o gün dev gibi bir orduyu yendik* (C. 9, s. 113).

5. Oyunlar:

5.1 Halk oyunları: Sessiz'in yakın bir akrabasının düğününde *halay* çekilir (C. 1, s. 140). Sessiz kendi zevklerini anlatırken müzik dinlemeyi çok sevdiğini fakat halayı sevmediğini söyler. Ama bunların ikisinin de önemli olduğunu farkındadır (C. 2, s. 103). Sessiz: "Nihayetinde halk oyunu dediğimiz olay kültürümüzün en önemli parçalarından biri" diyerek *Horon ve Harmandalı'nın* nasıl oynandığını anlatır (C. 2, s. 103-104). Korkmazlar'ın Çelik adlı karakter Sessiz'e çocukluğu ile ilgili korku dolu bir hatırasını anlatır. Bir ayı ile karşılaşmışlardır: "Bir baktım karşımda... Bir ayı. Kollarını kaldırmış *çiftetelli* oynar gibi bize geliyor (C. 7, s. 89) Sessiz genelde düğünleri sevmez. Ona göre bir sürü insan amaçsız bir şekilde hoplar zıplar, hayal çeker. Halayın başı hoplar sonu sürünür. Düğünde davul, zurna, org ve elektrogitar çalınır (C. 8, s. 150).

5.2. Çocuk oyunları: Sessiz'in anneannesinin köyündeki çocuklar kendi aralarında *saklambaç* oynar (C. 7, s. 29). Sessiz, dijital oyunlara kapılıp kalmanın aslında ne kadar zararlı olduğunu kendi yaşadığı tecrübeleri ile anlatır. Kendisinin de dijital oyunların içine doğduğunu ama biraz araştırarak teknolojik olmayan çok sayıda oyun öğrendiğini söyler. Bu oyunların; içeride oynananlar, dışarıda oynananlar, koşmalılar, konuşmalılar, saklanmalılar, şarkılılar, türkölüler, toplular, topsuzlar, kaçmalılar, kovalamacalılar, yazmalılar, çizmeliler, atlamalılar gibi daha niceleri olduğunu söyler. Çocuklara *ip atlama* oyununu tavsiye eder. Ardından detaylıca *istop* (C. 9, s. 172), *Saklambaç* (C. 9, s. 173), *Gereçli Oyunlar –Misket, çelik/çomak, topaç* (C. 9, s. 174), *isim şehir* (C. 9, s. 176) anlatır ve çocuklara tavsiye eder. Sessiz:

“Bir ekrana bakmadan da oynayabileceğimiz bir sürü oyun var. Benim size anlattıklarım öğrendiklerimin yüzde biri bile değil. Gerçek dünyada arkadaşlarımızla oynayabileceğimiz bu kadar fazla çeşit oyun varken neden dijital dünyanın kısıtlı imkânlarıyla idare edelim ki. Özgürlük gerçek dünyada “ der (C.9 s. 177).

6. Mimari eserler/önemli mekânlar:

Sessiz ve arkadaşları icat peşindedir. Üfleyerek uçuracakları 'roket çanta' ile Edirne'ye kadar gidip gidemeyeceklerini tartışırlar. Edirne'de, Mimar Sinan'ın yaptığı *Selimiye Camisi*'ne gitmek isterler (C. 2, s. 101). Sessiz ve sınıf arkadaşları gezmek için Minyatür Park'a giderler. Bu park İstanbul'da bulunan ve Türkiye'deki önemli tarihi ve kültürel değeri olan eserlerin minyatürlerinin bulunduğu *Miniatürk*'tür (C. 5, s. 32). Sessiz Cevizlik Kuş Cenneti'nde iken kendisine Aynalı Baba tarafından işaret edilen hazineye ulaşmak ister. Bunun için, Minyatür Park'ta göreceği her sandıkta bulunan ve Sessiz için yazılmış özel hikâyeler ile manileri okuması gerekir (C. 5, s. 44). Hikâyesi yazılan, bir manada kurgulanan tarihi eserler-yerler şunlardır: *Pamukkale* (C. 5, s. 45-53), *Peri Bacaları-Kapadokya-Yeraltı Şehirleri* (C. 5, s. 61-75), *Kız Kulesi-Kız Kulesine dair efsane* (C. 5, s. 87-98), *İshakpaşa Sarayı* (C. 5, s. 109-119), birçok detayı ile İstanbul'un fethi (C. 5, s. 131-149), *Süleymaniye Camisi*'nin yapımı sırasında yaşananlar (C. 5, s. 160-165). Bu beş konudaki hikâyeler arasında anlatılan ama ayrıca bir hikâyesi olmayan eserler ise şunlardır. *İnce Minareli Medrese, Sivas Divriği Ulu Camisi, Aspendos Amfi Tiyatrosu* (C. 5, s. 57), *Efes Celsus Kütüphanesi, Karaman'daki Hatuniye Medresesi* (C. 5, s. 80). Sessiz, kendisini asıl hazineye götüreceği için daha önce *Pamukkale, Peri Bacaları, Kız Kulesi, İshakpaşa Sarayı, İstanbul'un Fethi*'nin maketleri yanında bulunan sandıklardan beş anahtar çubuğunu alır. Bu anahtar çubuklarını *Süleymaniye Camisi* maketinin yanında bulunan sandıktaki beş deliğe sokar ve ana hazine sandığı açılır. Ağır ağır ve dikkatlice açtığı sandığın içinden ferman şeklinde dürülmüş bir kâğıt çıkar (C. 5, s. 168). Kâğıtta bir şiir vardır. Şiir gerçek hazinenin *Pamukkale, Peri Bacaları, Kız Kulesi, Boğaz Köprüsü, Süleymaniye Camisi* olduğunu anlatır. Şiirde verilen mesaj şudur: Gerçek bir hazineye ulaşmak imkânsızdır ama Türk çocukları zaten hazinenin içinde yaşar (C. 5, s. 170).

Sessiz Amerika'ya gider. Amerika'nın filmlerde görüldüğü gibi olmadığını görür. Amerika'nın sokaklarında uzaylılar da yoktur. Zaten Sessiz'e göre uzaylı diye bir şey de yoktur. Olsa bile Sessiz'e göre Dünya'ya gelmeye üşenirler, gelseler Amerika'ya değil her bir köşesi ayrı güzel olan can Türkiye'ye gelirler (C. 6, s. 54).

7. Yemekler:

Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları'nda Türk mutfağına has yemeklerden de bahsedilir.

7.1. Çay, kısır, köme: Sessiz, annesi ile komşu hanımların toplandığı altın gününde ikram edilen yiyecek ve içecekler hakkında bilgi verir. Mahalle kadınları, altın gününde çay içerler ve onlardan biri

olan Gülay teyze çayına limon sıkar (C. 4, s. 32). Bu sırada *kısır* yenir. “Aaa size hiç bahsetmedim değil mi? Şahane yemekleri olan şahane bir ülkede yaşıyoruz” diyerek *kısır* (C. 4 s. 100) *köme*yi, hangi bölgede nasıl adlandırıldığı da dâhil olmak üzere, (C. 4, s. 101) anlatır.

7.2. Döner: Sessiz, Amerika'nın çok da cazip bir yer olmadığını anlatırken şöyle der: “ekmek arası döner, hamburgeri her türlü yener” (C. 6, s. 54).

7.3. Kebap, mangal: Sessiz, UFO filmlerindeki Dünya'yı işgal sahnelerini düşünerek Hollywood stüdyolarını gezer. Türkiye'yi kastederek içinden şunları geçirir: “UFO'nun tekiyle bir *kebab* yesek, *mangal* yapsak, piknikte hamak keyfi yapsak, onlarla bir maç yapsak var ya...” (C. 6 s. 101). Ronaldo Ramazan ile babası Kazım, Sessiz'in yakın arkadaşı Taşkın ile babasına *kebab* ısmarlar (C. 8, s. 164).

7.4. Baklava: Sessiz ve arkadaşları okullar arası futbol turnuvası final maçını kazanır. Gülüp eğlenirler, komiklikler, şakalar yaparlar. Mahalle galibiyeti kutlamak için *baklava* yemeye gider (C. 8, s. 148).

8. Edebi kuralları:

8.1. Büyüklere karşı davranış biçimleri: Sessiz'e göre *büyüklerin karşısında yatmak* ayıptır. Yatak odası ile salon arasında rahatça gidip gelebildiği Yatakmobil adını verdiği bir icat yapar. Bu yatağın üzerinde, bazen, salonda da yatar. Şöyle der: “Hemen yeri gelmişken bir de mesaj vereyim. Cankadaşlarım, ben ettim siz etmeyin. Büyüklerin karşısında öyle iki seksen yatmak çok ayıpmış” (C. 2, s. 132).

Sessiz'e göre *büyüklerin hayır duasını almak* önemlidir. Sınıfta, tahtaya çıkmak Sessiz'e zor gelir. Diğer arkadaşlarının da kendisi gibi düşündüğünü bilir. Çünkü tahtaya çıkmak öğrenciye göre yorucu bir iş. Sessiz, tahtaya çıkmak yerine tahtanın öğrencilere geleceği bir icat yapmak ister. Bir ara şöyle düşünür: “Bir yılda tahtaya kalkmak için attığımız adımlar ile Almanya'daki amcamlara yürüyerek ziyarete giderim daha iyi. En azından amcanın elini öpüp bir hayır duasını alırım” (C. 2, s. 89).

Sessiz'e göre *büyüklere bağırarak* yanlıştır. Sınıflarına yeni gelen Cafer'e adlı öğrenciye dair bilgileri annesinin altın gününe katılan Gülay Teyze'den öğrenmek ister. Fakat ondan bir şey öğrenemez. Sonunda, yeter diye bağırıp oradan kaçmak ister. Hemen aklından şu geçer: “Ama yapamadım tabii. Büyüklere öyle edepsizlik yapılır mı hiç Cankadaşlar? Yapılmaz” (C. 4, s. 33) der.

Sessiz, *büyüklerin onların yanlışlarını söylerken dikkatli olmak* gerektiğini söyler. Mahallede üç yaşlı kadının başını çektiği (Beşne, Birka, Hafıye isimli) bir grup hararetli bir şekilde tartışır. Sessiz onlara yaklaşır, ne tartıştıklarını öğrenir. Tartışmanın Naciye isimli bir kadının yeni aldığı perdeleri üzerine olduğunu anlar. Bunu duyunca çok kızar ve yüksek sesle “size ne el âlemin perdesinden” der. Birkaç kötü cümle daha söyler. Kadınların dağıldığını görür. Ardından: “Büyüklerin yanlışlarını söylerken daha dikkatli olmam gerekiyordu” (C. 4, s. 61) der.

Sessiz'e göre *büyüklerin sözünü dinlemek gerekir*. Sessiz, uçakla Amerika'ya gidecektir. Babası ona, uçağa bindiğinde neler yapması gerektiğine dair bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Uçak pistte hareket etmek üzere iken Sessiz bunları hatırlar: “Babam inişte ve kalkışta başım ağrımam, kulaklarım çok tıkanmasın diye sakız çiğnememi söylemişti. Babam diyorsa vardır bir bildiği diyerek önerisini uyguladım” (C. 6, s. 52).

Büyüklerle karşı şükran duygularını ifade etmek, saygı göstermek için onların eli öpülür. Sessiz, uzun bir süre Aynalı Baba'nın kendisine verdiği hazine haritasını takip ederek hazine bulmaya çalışır. Sonunda Aynalı Baba'dan, gerçek hazinenin Türkiye'nin sahip olduğu tarihi ve turistik değerleri olduğunu öğrenir. Bunun üzerine hemen Aynalı Baba'nın elini öper (C. 5, s. 170). Sessiz, arkadaşları Cafer ve Taşkınla bir süre Hollywood stüdyolarında süper kahramanlarla tanışmak için kaldıktan sonra Türkiye'ye döner. Havaalanında, Sessiz ve arkadaşları büyüklerin ellerinden küçüklerin gözlerinden öperler (C. 5, s. 142).

Annelere karşı ses yükseltilmez. Sessiz'in ağabeyi annesine yüksek sesle: "Anneeeee! Kaç kere dedim benim masamı toplama diye" diye bağırınca annesi ona: "Sus bakayım! Anneye bağırılmaz. Taş olursun, taş!" (C.6 s. 151) der.

8.2. Küçüklere karşı davranış biçimi: Sessiz, Cafer ve Taşkın Hollywood'tan Türkiye'ye dönerler. Havaalanında, küçüklerin gözlerinden öperler (C. 5, s. 142).

9. Gelenekler:

9.1. Dinî bayramlar: Sessiz, mahalle bakkalı Kahraman Amca'yı anlatırken şöyle der: "Hele bayram günlerinde! Her bayram anne ve babalarımızdan, akrabalarımızdan, komşularımızdan ve tanıdık tüm büyüklerimizden el öperek topladığımız bayram harçlıklarını koşarak bakkal amcaya getiririz" (C. 1, s. 24). Burada, çocukların bayramlarda büyüklerin elini öperek para toplaması âdeti konu edilir. Sessiz: "Bayram Arifesi kavramının bizim evdeki karşılığı *büyük temizliktir*. Babaannem bayrama tertemiz girmenin sevap olduğunu söylüyor. O söylüyorsa doğrudur" (C.2, s. 33-34) diyerek bayram arifesinde Sessizlerin evinde, Türk evinde, ne yapıldığını anlatır. Sessiz şöyle der: "Babaannemin her bayram tekrar ettiği bir söz vardır. "Bayram bereketi ile gelir" (C. 2, s. 42). Bu da bir inanıştır. Sessiz, bir bayramdan bahsederken şöyle der:

"Bayramda bir sürü misafir gelecek. Onlara en önemli âdetlerimizden biri olan baklavadan ikram etmemek olmaz. Annem öyle söylüyor. Bayramlarda tatlı ikram etmek bizim önemli geleneklerimizden ne de olsa" (C. 2, s. 54).

Sessiz, bayramda baklava ikram etmenin bir gelenek olduğunu söyler. Gaziantep'te baklava ustaları arasında yapılan baklava açma yarışmalarını anlatır. Baklava hamurunu en ince, en düzgün açan ustaya ödül verildiğini ifade eder (C. 2, s. 55) ve bu yarışmalara dair başka detayları da anlatır (C. 2, s. 55-56).

Sessiz, anneannesinin köyündeki hayvanları anlatır:

"Şehirde iken inekleri ve koyunları televizyonda ve kurban bayramında görürdüm sadece. Kurban bayramı demişken kurban etinin çevremizdeki ihtiyaç sahiplerine de dağıtılıyor olması harika bir şey... Hatta sadece çevremize değil, hayatlarında hiç et görmemiş Etiyopya, Somali, gibi yoksul ülkelerin insanlarına da kurban eti gönderebiliyoruz. Bu ultra, mega, şahane bir şey değil mi cankadaşlar" (C.7 s. 106).

Bayram coşkusunu anlatırken: "Bayramlarda gittiğimiz her yerde güzel yemekler olur. Tabloya baksanıza: Yeni bayramlıklar, bayram harçlıkları, güzel et yemekleri, kavurmalar... Hâl böyleyken bayramı nasıl sevmeyeyim" (C. 7, s. 107) der ve kurbanlık hayvanın eve getirilişi ve bayrama kadar onunla geçirdiği vakti anlatır: "Babamlar, bayramdan en az üç gün önce koyunu bizim arka bahçeye getirirler. Ona, elimizle yiyecekler veririz. Onunla oyun oynarız. Bazen beni üstüne oturtup gezdirir..." (C. 7, s. 108). Ardından genel manada Kurban Bayramı'nın kendisi için ifade ettiği değere vurgu yapar: "Özetle bayramlar, sevdiklerimizle sevgi pıtırıcığımız olduğumuz, ceplerimizin harçlıkla dolduğu, midemizin

de birbirinden güzel tatlı ve yemekle bayram ettiği şahane günler... Keşke her gün bayram olsa” der (C. 7, s. 108).

9.2. Çay içme: Sohbeta keyif katmak veya bazı özel durum-zamanlarda çay içmek Türkler arasında rağbet gören bir etkinliktir. Sessiz, Türklerde çayın önemini şöyle anlatır:

“Çay öyle sıradan bir içecek sayılmaz bence. Mesela bize ne zaman misafir gelecek olsa hemen çay demler annem. Babaannem ne zaman pazara gitse döndüğünde ‘Gelinim bir çay demle de yorgunluğumu atayım’ der. Babamla ne zaman mahallede gezintiye çıksak, bizi gören esnaf çay ısmarlama yarışına girer. Misafire çay, yorgunluğa çay, muhabbete çay, piknikte çay, yemekten sonra çay, yolculukta çay böyle uzayıp gidiyor liste. Sanırım çay bizim millî içeceğimiz” (C. 2, s. 142).

Sessiz’in yazdığı dedektif hikâyesindeki dedektif, bir adamın meselesini halletmeye çalışır. Ona bazı tavsiyelerde bulunur. Sorunlu adam eğer dedektifin dediğini yaparsa sorundan kurtulacaktır. Dedektifin tavsiyelerinden biri de şudur: “Ha unutmadan da ekleyeyim. Bu gibi durumlarda millî içeceğimiz çay da iyi gider” (C. 3, s. 52). Sessiz mahalle muhtarının yanına gider, muhtar kendisine çay ısmarlayınca muhtara kanı kaynar. Şöyle der: “Çay önemli bir şey, millî içeceğimiz sonuçta” (C. 3, s. 148).

9.3. Altın günü: Altın günleri yaparak belli gün ve saatlerde toplanmak Türk kadınlarının geleneklerinden biridir. Sessiz: “altın günü olayı mahalledeki hanımların birbirinin yerine zorla ve zevkle para biriktirdiği günlerdir” der ve ardından altın günlerinin ne zaman ve nasıl yapıldığı hakkında bilgi verir (C. 4, s. 28-29). Sessiz, hanımlar arasında yapılan altın gününe eleştirel bakar:

“Görünürde temel amaç ne? Herkesin her ay başka bir kişiye çeyrek altın hediye edip, ihtiyaçlarını daha kolay gidermesini sağlamak... Peki genel olarak ne olur Cankadaşlar? Bol bol yemek yenir, fısır fısır dedikodu yapılır” (C. 8, s. 15).

9.4. Yerli malı haftası: Yerli malı haftası, yerli üretimi ve tüketimini teşvik amacıyla Türkiye’de yıllarca kutlanan bir haftadır. Sessiz yerli malı haftasının ne olduğunu ve bu hafta okullarda neler yapıldığını anlatır (C. 4, s. 99).

9.5. Örgü örme: Sessiz’in babaannesi sürekli örgü örer. Yaz, kış, bahar demeden sürekli örer. Bu da Türk evlerinde yakın zamana kadar görülen tipik bir hâldir (C. 6, s. 159).

9.6. Misafirperverlik: Sessiz, Hollywood stüdyolarını gezer. Kendisini gezdiren bir yazardır. Sessiz, yazara Türk misafirperverliğini göstermek ister. Türkiye’yi düşünerek içinden şunları geçirir: “Buralara davet etsem... Buraya gelse... Onu bir güzel yedirip-içirip gezdirsek... Misafirperverliğimizi görse... Ne güzel olur” (C. 6, s. 100). UFO filmlerindeki Dünya’yı işgal sahneleri aklına gelir. Türkiye’yi kastederek içinden şunları geçirir: “UFO’nun tekiyle bir kebab yesek, mangal yapsak, piknikte hamak keyfi yapsak, onlarla bir maç yapsak var ya... Dünya’da hep misafir olmak isterler. Hiç işgal etmezler bence” (C. 6, s. 101). Sessiz’in arkadaşı Taşkın ve ailesi, Sessiz’in köyüne gelir. Onlar için koca bir sofraya hazırlanır. Çünkü Sessiz ve ailesi misafir ağırlamayı çok sever (C. 7, s. 173).

9.7. Lakap takma: İnsanlara bir lakap takmak Türk geleneklerindedir. Sessiz’in anneannesi Latife Hanım köyde yaşar. Köylüleri ona Ekmek Nine derler. Sessiz şöyle der: “Bizim köyde herkes lakabıyla tanınıyor. Soy isimleri kimse hatırlamaz. Ya ailelerin ya da kişilerin muhakkak lakapları vardır” (C. 7, s. 27).

9.8. Temel fıkrası anlatma: Karadenizlileri, onların davranışlarını anlatan çok sayıda Temel fıkrası vardır. Bu fıkralarda da diğer milletlerden genellikle İngiliz, Alman ve Fransızlar da bulunur. Sessiz ve

komşuları, mahallelerini böcek basınca komşu mahalleye taşınır. Sessiz'in arkadaşı Cafer ve ailesi komşu mahallede asabi bir aile olan Bankacı Bülent'in evinde misafirdir. Bülent, çok ciddi ve asık suratlıdır. Bülent Beyi güldürmek için, içinde bir Alman-Fransız ve İngiliz bulunan Temel fıkrası anlatılır (C. 8, s. 84).

9.9. Askıda ekmek: Önemli Türk geleneklerinden birisi *askıda ekmek* uygulamasıdır. Bu fırınlarda görülür. Türk geleneğinde insanlar iki ekmek ihtiyacı varken üçüncü birini daha satın alır. Fırıncıya "bunu askıya al" der. İhtiyaç sahipleri de gelip askıdaki o ekmekleri alır. Sessiz, buradan hareketle bir iyilik faaliyet düşünür. İhtiyaç sahibi çocukların çikolataya ulaşabilmeleri için bakkalda *askıda çikolata* uygulaması başlatmak ister (C. 10, s. 52).

9.10. Çekirdek çitleme: Sessiz herkesin bağımlı olduğu bir şey olduğunu söyler. Bunlardan biri çekirdek çitlemedir:

"Yere genişçe bir sofraya bezi serilir. Amaç film izlerken azıcık çekirdek çitlemektir. Fakat bir şey unutulmuştur bir kere çekirdek çitlemeye başlandığında, evdeki tüm çekirdekler bitmeden durmak imkânsızdır. Dudaklar çekirdeğin tuzundan yansa da, yiyenlerin dili damağı kurusa da çekirdek bitmeden sofradan kalkılmaz" (C. 10, s. 55).

9.11. Evlerde divan olması: Divan, eski Türk evlerinde bulunan ve üzerinde yatılan bir eşyadır. Sessiz, üç dört yaşında iken evlerinde divan vardır. Evdeki bütün eşyalar yenilenmesine rağmen dedesi onun atılmasına izin vermez. Orada da sadece Sessiz'in dedesi oturur (C. 10, s. 87).

9.12. İmece usulü: Sessiz köyde bir sabah erkenden uyandırılır. Çünkü o gün hep beraber tarlaya gidilecektir. Dışarı çıktığında hayret eder. Çünkü: "Ben sadece biz gideceğiz sanyordum. Kapıyı açtığımda bütün komşuların bizi beklediğini gördüm. İmece diye bir şey varmış. Bütün işleri herkes yardımlaşarak el birliği ile yapıyormuş. Düşünebiliyor musunuz?" (C. 7, s. 77) diyerek imece usulünü anlatır.

9.13. Takılar: Bir zamanlar Pamukkale'de yaşayan bir kralın kızı, boynunda *beşi bir yerde* kolunda ise *Trabzon burması* taşır (C. 5, s. 47).

10. Diğer yerli unsurlar:

10.1. Memlekette dönmek: Türkiye'de şehirleşme, Avrupa'ya göre çok geç olur. Özellikle 1980'lerden sonra Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan terör olayları sebebi ile yapılan göçlerin de etkisiyle Türkiye'de hızlı bir şehirleşme olur. Şehirde yaşayan Türk nüfusun önemli bir kısmı yaz tatilini memleketinde geçirir. Okullar açılınca da yaşadığı şehre geri döner.

Sessiz, okulların açıldığı ilk gün, sınıflarına yeni gelen ve değişik biri olduğu söylenen Cafer'i arar. Sınıf yoklaması sırasında herkesin ismi okunur. İsmi okunanlar "burada" diye bağırır. Cafer'in ismi okununca ondan ses seda çıkmaz. Sessiz şöyle düşünür: "Demek ki acayip yeni çocuk daha dönmemiş memleketinden" (C. 4, s. 48). Bu, yaz tatilini memleketinde geçiren ve bazen okulların açıldığı ilk haftada eğitim öğretime katılmayan Türk çocuklarının bir davranışıdır.

10.2. Babalık: Sessiz gezmek için gittiği Cevizlik Kuş Cenneti'nde hayal ettiklerini göremez. Bu sırada aklından "Amaaaan ben de bir şey sanmıştım. İki kuş görmek için mi bu kadar para verdik? Ben o paraya bir sürü çikolata alırdım yaaaa" diye içinden geçirirken *Para Çok mu Önemli Para* diyen bir ses duyar. Bu ses Aynalı Baba'ya aittir. Aynalı Baba seksenli yaşlarda bembeyaz sakallı, sokakta yaşayan biridir.

Baba, Türk kültüründe ermiş, etrafında bir sevgi hâlesi oluşturmuş, maddiyatla çok işi olmayan, kimsesizlere-borçlulara-hastalara yardım eden, onları koruyan biridir. Sessiz'in bu macerasında da gerçek hazinenin ne olduğunu anlatmak, ona bazı hakikatleri göstermek üzere görevlendirilmiş bir kahraman olarak okuyucunun karşısına çıkar (C. 5, s. 16). Aynalı Baba eski bir kâğıda hazine haritasına benzer bir şeyler çizer. Haritada işaretli eserlerin yanında bir sandık vardır ve o sandıkların yanında anahtar gibi bir çubuk resmedilmiştir (C. 5, s. 40). Civildek Kuş Cenneti'ndeki gezinin sonunda Sessiz'e bunu verir ve "Bu haritayı takip edip, sırasıyla tüm ipuçlarını toplarsan çok zengin olabilirsin" der (C. 5, s. 29). Harita küçük bir alanı gösterir. Haritanın işaret ettiği o küçük alanda hem İstanbul hem Ağrı, hem İç Anadolu hem Güneydoğu Anadolu'dan eserler işaretlidir (C. 5, s. 29). Sessiz Aynalı Baba'nın bir deli olduğunu düşünür. Aynalı Baba'nın verdiği harita ile İstanbul'da bulunan ve Türkiye'deki sembol-önemli tarihi eser ve yerlerin mini örneklerinin bulunduğu Miniaturk'ün haritası benzerlik gösterir (C. 5, s. 37). Yani, hazine bir anlamda Türkiye'dir. Zaten Sessiz de bunu teyit eder: "Ve hazır olun vardığım sonucu açıklıyorum. Meğer hazine buradaymış" (C. 5, s. 37).

10.3. Aksakallılık: Aksakallılık da Türk kültüründe önemli bir olgudur. Onlar devlet yönetiminden en küçük olaylara kadar yaşanan sorunlar karşısında fikirlerine danışılan ve itibar edilen, çözülemeyen gibi görünen sorunlara çözüm üreten önemli insanlardır ve genellikle yaşlı ve hayat tecrübesine sahip görmüş geçirmiş kimselerdir. Sessiz, Köy Savaşları oyununa iyice dalıp oyunun içinde kendini kaybetmişken bir anti-virüs programını aktif hâle getirir. Bu anti-virüs sayesinde Sessiz oyuna aşırı bağımlılığının farkına varır. Bu virüs programının adı "Aksakallı Devre'dir" (C. 9, s. 54). Bu aksakallı devre, olaylar süresinde Sessiz ve arkadaşları Cafer ile Taşkın'a yardımcı olmaya çalışır. Böylece bir anlamda çocuklara yardım eden anti virüs programı adlandırılırken Türk kültüründeki *aksakallı* kavramının olumlu çağrışımından yararlanır. Çünkü o çocuklara yardım etmiştir.

10.4. Yaz tatilinin üç ay sürmesi, İstiklal Marşı: Sessiz Sakin'in Türk kültür çevresine ve Türkiye'ye ait bir kahraman olduğunu gösteren çok belirgin başka unsurlar da vardır. Onlardan birisi Sessiz'in okulunun yaz tatilinin üç ay sürmesidir (C. 4, s. 42). Okulların açıldığı ilk gün sabah toplanmasında İstiklal Marşı okunur (C. 4; s. 44/48).

10.5. Doğu kültür dünyasına aidiyet: Sessiz, mucit olmak isteyen bir kimsenin özelliklerini anlatır. Mucit'in her şeyi merak edeceğini, sorgulayacağını, anlamlandırmaya çalışacağını söyler. Ardından Türk kültür dünyasında da çok meşhur olan Sadi-i Şirazi'ye ait şu ifadeleri kullanır: *Sormaz ki bilirsen sorsa bilirdi: Bilmez ki sorsun bilse sorardı* (C. 2, s. 24).

Sonuç

Melih Tuğtağ tarafından kaleme alınan *Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları* adlı seride dinî (İslamî) çokça unsura yer verilir. Özellikle Allah'ın sıfat ve hikmetleri üzerinde durulur. Bunlar çocuğun anlayabileceği sadelikte ve örnek olaylar üzerinden anlatılır. Hz. Muhammed, kader, Cennet, günah, sevap, dinî bayramlar, ezan, cami, namaz, tasavvuf gibi birçok İslami konu da çeşitli vesilelerle işlenir. Ayrıca Türk milletinin fertleri arasında çokça ve sıklıkla kullanılan dinî birçok yemin ve kalıp söze yer verilir.

Sessiz Sakin'in Gürültülü Maceraları'da Türk kültürünü yansıtan çok önemli unsurlar bulunur. Türk tecrübesinin bir manada özü-özeti mahiyetinde olan onlarca deyim/atasözü çeşitli olaylarla mezcedilerek özellikle kullanılır. Bir çocuk kahraman olan *Sessiz* karşılaştığı yeni durum/şeyleri adlandırırken Türkçe kelime köklerinden hareket eder. O, Türkçe konusunda hassastır. Sessiz'in

maceraları sırasında karşılaştığı veya çevresinde bulunan birçok kahramanın ismi tabii olarak Türkçe olmasının yanında tarihi Türk isimleri veya Türkçe insan isimleri hassasiyetini gözeterek şekilde türetilmiştir. Kahramanlar Türkçeye özgü bazı söyleyişleri kullanır. Türk tarihi, bazı tarihî kahramanlar/mekânlar eserde konu edilir. Türkölere, şarkılara, tekerlemelere, Türk halk/çocuk oyunlarına yer verilir. Türk yemekleri konu edilir. Türk davranış biçimleri anlatılır. Bazı Türk geleneklerine yer verilir. Bazı olgular da bir vesile ile çocukların gündemine getirilir. Bu sebeple şu söylenebilir. Bu seride anlatılan kahramanlar, onların özellikleri-birbiri ile ilişkileri, olaylar, çevre ve dil incelendiğinde bu eserin tamamıyla Türk kültür çevresine ait yani *yerli* olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Alp, D. ve Kardeş, C.(2016). Çocuk edebiyatı ve medya. 2. b., Eğiten kitap: Ankara.
- Canseven, C.(2017). Çocuk kitaplarında çeviri ve diğer önemli şeyler.02.10.2019 tarihinde erişildi. <https://t24.com.tr/k24/yazi/cocuk-kitaplarında-ceviri,1382>
- Erdoğan, F.(2014). Son otuz yıldır çocuk edebiyatı alanında çok şey değişti ve gelişti. Türk Dili, 107 (756), 137-142
- Erten, A.(2014). Çeviri çocuk edebiyatının temel sorunları ve çözüm önerileri. Türk Dili, 107 (756), 354-355.
- Kanter, B. (2014). Etik ve estetik bağlamında çocuk edebiyatının sosyolojik boyutu. Türk Dili, 107 (756), 569-575.
- Kaya, M.(2014) Türk Çocuk edebiyatının dünya dillerine çevrilmesi. Türk Dili, 107 (756), 346-347.
- Kızıltan, N. (2014). Çeviri çocuk edebiyatında temel sorunlar ve çözüm önerileri. Türk Dili, 107 (756), 356-358.
- Kurultay, T. (2014). Çeviri edebiyat ülke edebiyatının canlandırıcı bir parçasıdır. Türk Dili, 107 (756), 359-360.
- Özmen, N.(2014). Yeni Türk edebiyatında çocuk-çocukluk temalı şiirler üzerine bir tasnif denemesi. İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi 2(4), s. 173-291
- Öztürk, H.E.(2008). Batı çocuk klasiklerinde temel değerler. İstanbul: Nar.
- Şimşek vd., T. (2014). Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı. Ankara: Grafiker.
- Tuğtağ, M. (2015). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları acayip bir gazete (4. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2016). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları bir köy var uzakta (4. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2016). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları hazineyi kim sakladı (6. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2016). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları kim bu yeni çocuk (6. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2017). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları ben bu oyunu bozarım (5. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2017). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları bu nasıl süper kahraman (6. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2017). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları eyvah böçükler istilada (4. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2018). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları aaa bu da kim (17. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2018). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları bu ne biçim ajanda (1. b.). Ankara: Hayat.
- Tuğtağ, M. (2018). Sessiz Sakin'in gürültülü maceraları dikkat icat çıkabilir (17. b.). Ankara: Hayat.
- Ural, S. (2014).Çocuk ve gençlik edebiyatımız ne durumda. Türk Dili, 107 (756), 537-539.
- Yener, M.(351). Umudu gerçeğe dönüştürmek. Türk Dili, 107 (756), 351-352